

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1886.

Första Kammaren.

N:o 13.

Torsdagen den 4 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Föredrogs men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Stats-Utskottets under gårdagen bordlagda utlåtande N:o 8.

Föredrogs och lades till handlingarna Stats-Utskottets sistlidne dag bordlagda memorial N:o 23, i anledning af remiss med öfverlemnande af uppgift å de under år 1885 inträffade förändringar i statsverkets inkomster af för dess räkning utarrenderade kronoegendommar.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande under gårdagen bordlagda ärenden, nemligen: Stats-Utskottets utlåtanden N:is 24—27, Banko-Utskottets utlåtande N:o 3 och memorial N:o 4 samt Lag-Utskottets utlåtanden N:is 32—38.

Herr vice Talmannen yttrade: Jag anhåller att få föreslå, att Stats-Utskottets betänkande N:o 8 angående regleringen af utgifterna under riksstatens Fjerde hufvudtitel måtte företagas till behandling i det plenum, som eger rum nästkommande Onsdag.

På gjord proposition beslöts, att Stats-Utskottets utlåtande N:o 8 skulle förekomma till afgörande vid Kammarens sammanträde Onsdagen den 10 innevarande Mars.

Företogs till fortsatt behandling Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

1 punkten.

Herr Almén: Ehuru jag icke tilltror mig att kunna fram-
bära något nytt i denna fråga, önskar jag dock med några få ord
angifva min ståndpunkt till densamma, emedan den är af stor

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.*

Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)

betydelse för vårt land. Villigt erkänner jag att jordbruket lider af ett betryck, så tungt, att jag för min del och med min röst gerna skulle vilja bidra till den lindring för detsamma, som de föreslagna spanmålstillarne skulle kunna bereda, om icke dessa tullar fördyrade en vara, det dagliga brödet, som för den fattige arbetaren är en ren nödvändighetsvara, hvilken han förbrukar i vida större mån än hans lyckligare lottade broder. Den börda man vill aflyfta från jordens *egare*, vill man med spanmålstillarne lägga på jordens *brukare* och andra arbetare, äfven de fattigaste bland dessa. Man vill, med andra ord, borttaga ett ondt och sätta ett annat i stället, som obestriddigen är mycket värre. Detta innebär i min tanke en orättvisa af den beskaffenhet, att den i längden icke gagnar jordbruket, men väl kommer att redan från början och allt framgent, så länge spanmålstillar finnas, skada all industri i vårt land, ty dessa tullar fördyra med nödvändighet arbetarnes lefnadskostnader och böra då också betinga en förhöjning i deras löner, hvaraf åter följa fördyrade produktionskostnader. Dessa spanmålstillar medföra obestriddigen i vida högre grad en tunga för Norrland, än för mellersta och södra Sverige, hvilket i och för sig likaledes är en stor orättvisa. Af dessa båda skäl nödgas jag för min del yrka afslag och jag gör det utan den minsta tvekan.

Herr Borg: En af de siste talarne i går yttrade, att någon föregående talare, som här framkommit med några listor, derigenom sökt omgifva sig med en gloria. Jag hoppas, att icke en sådan anmärkning skall drabba mig, då jag går att tillkännagifva att jag fått två opinionslistor mig meddelade, icke för att öfverlemnade till Riksdagen, utan blott för att gifva Riksdagen till känna det opinanternas äro *emot* tullar på lifsmedel. Den ena petitionen, under-tecknad af 108 personer, har utgått från Råå arbetareförening, den andra, undertecknad med 114 namn, från Sönnarslöfs hundramanna-förening. Dessutom har till såväl min medrepresentant här i Kam-maren, konsul Olsson, som till mig kommit en petition, med 5,884 underskrifter, tecknade i Helsingborg och orten deromkring. Jag bör dervid tillägga, att dessa namn samlats på kortare tid än 14 dagar och dessutom nämna, emedan det möjligen kan intressera Kam-maren, att bland dessa 5,884 undertecknade tillhöra 1,871 industriidkare och handverkare samt 435 jordbrukare, hvilket visar att bland dessa klasser önskan om tullskydd icke är enhällig, vidare 1,879 grufarbetare, 926 sjöfartsidkande, 572 tjenstemän och betjente samt 201 handlande. Att det icke endast är *egare* af *små* landbruk, som tecknat sina namn, visas deraf, att 6 varit brukare af 4—20 tunnland, 5 af 21—40 tunnland, 9 af 41—100 tunnland och 4 af 101—350 tunnland.

Härmed skulle jag kunna hafva ansett min roll för tillfället utagerad, alldenstund gårdagens debatt lemnade så lysande och upplysande uttalanden i den föreliggande frågan, att icke något nytt eller märkligt för mig återstår att tillägga; dock, eftersom jag nödgats begära ordet, skall jag be att få begagna mig deraf några ögonblick.

Det var företrädesvis vid vice Talmannens anförande jag i går fäste mig. Han betraktade frågan såsom varande af den vikt, att någon viktigare icke framkommit efter det nya statsskickets införande. Jag hade tänkt åt samma håll och jag är öfvertygad om, att han hade rätt. Jag föreställer mig till och med att den mest utsträckta politiska rösträtt, eller rösträttens utsträckning till hvar och en fullmyndig och välfräjdad man och qvinna, dock icke skulle vara af den betänkliga art som antagandet af det föreliggande förslaget, emedan en utsträckning af den politiska rösträtten vore en konsekvent utveckling af vår hittills varande politiska ordning, om ock steget vore något stort att från den nuvarande rösträtten genast öfvergå till en allmän sådan, innefattande äfven qvinnan. Men faran af ett sådant steg skulle likväl vara ganska ringa, alldenstund ett folk icke är färdigt deltaga i politiska val i samma ögonblick det får allmän rösträtt. Det visar sig nemligen genom vår egen erfarenhet, att den politiska rösträtten, som nu gäلت i 20 år, icke förmått mer än omkring 50 procent af städernas invånare och circa 20 procent af landsbygdens att begagna sig deraf. Häraf skulle man kunna sluta att, om man utsträckte den politiska rösträtten, det skulle dröja många tiotal af år, innan de nytillkomne röstberättigade lärde sig fullt förstå att begagna sig af en sådan rätt. Jag styrkes i denna uppfattning deraf, att äfven Norges ytterst frisinnaade grundlag, som gäلت sedan 1814, icke förr än på de allra sista åren, således efter mer än 60 års förlopp, drifvit folket mera allmänt till valurnorna. Det dröjde så länge innan detsamma förstod den politiska rösträttens betydelse och uppfostrats att nyttja den. Detsamma skulle ock tvifvelsutan förhållandet blifva hos oss. Deremot skulle tullar på lifsmedel, i synnerhet om dessa förebåda en fullständig förändring af hela vårt närings- och handelssystem, enligt mitt förmenande, vara i högsta grad olycksbringande för vårt folk, emedan deraf förorsakade lidanden skulle på det närmaste beröra hvarje enskilds ekonomiska lif, då ju brödfrågan alltid berör hvarje människa. Jag finner det därför olämpligt att gå in på den föreslagna ändringen, helst intet statsskäl dertill finnes; icke minst olämpligt på grund deraf att frågan, såsom också är anmärkt af en reservant, herr Björnstjerna, icke blifvit systematiskt behandlad, intet förslag till fullständig tulltarif utarbetadt. Det är endast en liten bit af en tulltaxa, som här blifvit framlagd. Alla andra delar deraf stå oberörda, så att en representant icke kan göra sig ens den dunklaste föreställning om huru en fullständigt omarbetad tulltaxa skulle komma att se ut. Redan detta är en sak, som i min tanke gör svårighet att inlåta sig på denna fråga. Det har också blifvit mycket riktigt anmärkt i Andra Kammaren af Herr Carl Ifvarsson, liksom i denna Kammare af Herr Axell, att frågan saknade all utredning. Att då så är förhållandet gifva sig in på ett dylikt område, förefaller mig mycket vågadt. Vi böra icke heller glömma, att på den ståndpunkt, der vi nu stå och der vi stått i flera tiotal af år, hafva många af våra bästa män kämpat och stridit. Icke kunna vi så utan vidare förkasta hvad män som Herrar Fähræus,

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.*

(Forts.)

Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.

(Forts.)

Hjerta och Gripenstedt m. fl. beredt oss, en regelbunden och frisinnad tullagstiftning i stället för en godtycklig.

Hvad nu sjelfva saken angår, så hafva många talare och senast den nästföregående, påpekat huru orättvist det måste vara att taga en börda från en klass och kasta på en annan, synnerligast när det är de bättre lottade, från hvilka man tager denna börda och lägger på de mindre lyckligt lottade, ty nog måtte väl våra stora herregårds- och hemmansegare vara de bättre lottade i förhållande till flertalet af öfriga, som icke äro egendomsegare. Ännu ett annat tillåter jag mig påpeka, nemligen, att det här ingalunda är *arbetet*, som man vill skydda. Man säger visserligen, att man framförallt vill skydda detta, och det låter förträffligt, men jag vågar påstå, att, enär flertalet egendomsegare fått sina egendommar i *arf*, de icke hafva genom *arbete* förvärfvat sig dem. Vi skulle sålunda gifva en premie åt de *dödas* arbete och det på nu lefvandes bekostnad. Detta vore en dubbel orättvisa, ty det finnes icke någon klass, hvilken, som sådan, är i lyckligare ställning än den ärftlige jordegaren, trots allt som kan sägas om hans tillfälliga betryck, hvilket jag för öfrigt icke bestrider, men hvarom jag hoppas vid något annat tillfälle få yttra mig. Härvid medgifver jag dock gerna, att bland icke-jordegare finnas de, som äro i en lyckligare ställning än mängen jordegare, men detta torde endast vara ett fåtal och att flertalet jordegare äro bättre lottade än arf- och egendomslöse arbetare lider icke något tvifvel. Redan ur den synpunkten, att ifrågavarande tullar skulle blifva en premie bland annat åt de döda kan jag sålunda icke gå in på det föreliggande förslaget. Jag anser det orättvist, obilligt och skadligt både för gifvarn, staten och för den enskilde; för staten därför att det alltid är skadligt att gynna en viss klass på de öfrigas bekostnad, i synnerhet om denna klass genom sin ställning är i regeln bättre lottad än andra. I fråga om den enskilde vill jag dock icke gå fullt så långt som Herr Axell, sägande att en sådan premie som den ifrågaställda vore ett »hyende under lätjan», ehuru mycket kunde vara att säga derom, men det mesta i Herr Axells anförande i går torde vara svårt att vederlägga. Det ligger onekligen mycken sanning deri att, om man får en premie på sätt, som här är föreslaget, man gemenligen sjelf icke behöfver använda så mycken omtanke och så mycket arbete för att försätta sig i en bättre ställning, och en sådan gifva eggjar icke synnerligen till arbete och företagsamhet.

Jag vill äfven nämna ett par ord om öfverproduktionen, som framhållits såsom en af grunderna till den mindre gynsamma ekonomiska ställningen. Jag delar i afseende å denna fullkomligt den åsigt, som Herr Wærn härom uttalat i nationalekonomiska föreningen, nemligen att det är öfverproduktionen och öfverspekulationen, som är orsaken till de ekonomiska missförhållandena, men jag vill dervid erinra att, om också det fins en öfverproduktion i förhållande till hvad som *kan* konsumeras för ögonblicket, det deremot icke fins en öfverproduktion i förhållande till hvad som *borde* kunna konsumeras. Fråga är, om icke konsumtionsförmågan är

den, som borde upparbetas; då skulle det blifva så långt från öfverproduktion, att det snarare blefve en underproduktion; ty om alla de menniskor såväl i vårt land som i alla andra länder på jorden, hvilka frysa, svälta, bo i dåliga hyddor och icke kunna få de nödvändigaste villkoren för existens och glädje i lifvet uppfyllda, skulle på ett skäligt och mänskligt sätt födas, klädas och annars tillgodoses, då skulle allt, hvad vi nu hafva producerat, icke tillnärmelsevis förslå till att fylla behovet. Vill man sålunda undanrödja öfverproduktionen, bör man upparbeta konsumtionsförmågan genom att söka, så mycket man kan, hjälpa fram de fattiga och okunniga klasserna, så att de blifva i tillfälle konsumera mera. Då vi hafva gjort det, skall det aldrig blifva fråga om öfverproduktion, åtminstone skall det dröja i århundraden, innan sådan kan ifrågakomma.

Man vill också i detta fall söka felet hos lagarne eller i de bestående förhållandena, men jag frågar, om icke individerna sjelfve än mer äro skulden till missförhållandena. Hvilka är det som öferspekulera? Är det icke egendomsegarne, de mera förmögna och välmående i samhället, som köpa för högt, så att de icke kunna betala räntorna, som arrendera till alltför högt pris och ej sällan utan att kunna betala arrendet, som inlåta sig på att drifva jordbruk m. m. utan driftkapital o. s. v.? Hvems är skulden härtill? Ingen annans än de sjelfve. En del tyckes icke ens hafva begrepp om de enklaste saker i afseende å skötseln af ett jordbruk. (Man har här i landet sett utmärkta vetenskapsmän framstå i nästan alla vetenskapens grenar, i historien, naturvetenskaperna o. s. v., men aldrig i nationalekonomien. I den vetenskapen hafva vi, mig veterligen, icke haft någon framstående författare och manne icke detta sammanhänger med nationens ringa kännedom om de national-ekonomiska lagarne?) För att drifva ett jordbruk behöfves nödvändigt stort driftkapital. I England beräknar man till och med, att till driftkapital fordras nästan lika stor summa som jorden kostar. Om ett tunnland der kostar tusen kronor, behöfvas således tusen kronor för att drifva denna jord. I Sverge borde det vara samma förhållande. Då medelvärdet af odelbar jord här knapt kan uppskattas till 500 kronor per tunnland, borde driftkapitalet i allmänhet ej vara lägre än 250 kronor pr tunnland. Men manne våra jordegare i allmänhet inse och tillämpa en så odisputabel erfarenhetssats? Ingalunda. Mången går en alldeles motsatt väg. Den, som hos oss eger 10,000 kronor, köper en egendom på 30,000, den, som eger 100,000 kronor, köper en egendom för 500,000 kronor och så alltigenom. Hvar hafva sådana köpare sitt driftkapital? Ja, det måste de söka i banker och låneinrättningar samt betala höga räntor derför; och med en sådan hushållning måste de naturligtvis komma till korta. Grefve Sparre — jag förmodar, att det är en auktoritet, som icke jäfvas af skyddstullsvännerna — har vid något tillfälle yttrat, att bland de svenske landtbrukarne mången icke ens förstår att plöja så djupt som jorden fordrar, att han således icke engång förstår det första nödvändiga i ett jordbruk. Man kan då fråga, huru skall den, som icke känner de första dra-

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
onalen span-
mål.*
(Forts.)

Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)

gen af sin näring, kunna reda sig med allt annat, som fordras för ett rationellt jordbruk?

Slutligen ber jag få framställa en samvetsfråga till herrar skyddstullsvänner. De säga i allmänhet att de i princip äro frihandlare eller med andra ord, att de äro *för* det fria utbytet. Nå väl, men de gå en motsatt väg. Nu frågar jag, *om* de någonsin och *när* de ämna att gå in på den rätta vägen, slå in i den rätta rigtningen? Icke kunna de komma till sitt mål genom att gå åt motsatt håll, genom att gå åt norr, när de vilja åt söder. Jag fruktar att, då man kommit ifrån frihetens princip i detta fall, man kommit på en avväg, hvarifrån man knappt kan återvända; jag vet åtminstone icke när och huru det skulle ske. Det har blifvit sagdt under diskussionen och i pressen, att, när vårt land en gång hunnit så långt, att våra näringar ej mer behöfde skydd, då vore tiden inne att vända om. Ja, det är möjligt, men, mine herrar, hvad utsigt hafva vi att någonsin nå detta mål, då det icke är någon utsigt till att de andra och större kulturfolken gå tillbaka, utan framåt? De komma otvifvelaktigt att utveckla sig i insigt och ekonomisk kraft efter samma lagar som vi. Vi erhålla sålunda påtagligen aldrig tillfälle till att få vår industri skyddad så som skyddstullvännernas mening är, ty England skall alltid ligga öfver oss i industriväg, i fråga om tillverkning af maskiner m. m. Amerika, Frankrike och Tyskland, alla dessa mäktiga länder, som hafva hvar sin individualitet i fråga om folk, näringar och industri, huru skola vi nånsin kunna täfla med dem? Vänta vi till dess, få vi alltför länge vänta. Men hur går det då med principen och det fria utbytet, som skyddstullsvännerna dock säga sig hylla, och hur har det gått med skyddet? Jag vill nu blott tillägga, att frihandels princip är frihetens princip, och att frihetens princip är den enda, som i statskroppen fostrar starka lungor, starka muskler och senor. Öfvergifva vi den principen, så komma vi konsekvent att i tidens längd blifva lika kineser, turkar, ja, jag skulle ville säga tyskar, men jag vågar icke blottställa mig för Bismarcks ovänskap, som man vet är obehaglig att råka ut för.

Till sist vill jag fråga skyddstullvännerna, om icke skyddstullar strida mot kristendomens och broderskapets idé. Kristendomen grundar sig på det allmänna broderskapets idé samt åsyftar obestriddigen, och det torde icke någon söka jäfva, att alla människor äro bröder och böra sträfva efter broderskapets förverkligande i samhället.

Nu frågar jag: sker detta derigenom att folken skilja sig från hvarandra genom bajonetter, poliskordonger, tullar o. s. v.? Skall icke konsekvensen häraf blifva den, att vår kultur slutligen reduceras till en sådan som förefinnes hos Österlandets lägst stående folk? Och dock är det vår pligt, och ega vi alla betingelser för att kunna ytterligare framgå till det stora broderskapets förverkligande, hvarigenom det ena folket betraktar det andra som sin broder och handlar derefter. Men detta göra vi ingalunda genom skyddstullstillställningar, hvarigenom vi tvärt om aflägsna oss från

andra folk, försvåra förbindelsen med dem och dermed äfven hela vår kulturs sunda utveckling.

Det är en sak, som jag i allmänhet på det högsta fruktar, nemligen kräftgången. Kräftan är en förfärlig sjukdom, alltför vanlig i våra dagar, och att gå baklänges har alltid sina faror. Förr kunde man dock med mindre fara göra sådana experiment, på en tid, då man åkte på pinnkärra flera mil utan att möta någon människa. Men om man nu färdas fram baklänges, är man i fara att antingen krossas eller lemlästas af tidens framilande vagn.

Mine Herrar! Af allt tryck i världen finnes helt visst intet tyngre än de fattiges förbannelser och tårar. Låtom oss ej ytterligare nedtrycka den fattige arbetarens lott, då både vår pligt och vårt hjerta bjuda oss att mildra och förbättra den, helst den gemenskapen är oförvållad. Jag kommer att rösta för afslag på Utskottets betänkande.

Herr Beijer: Jag har fått mig tillsänd en skrivelse från ett af Malmö Nya Arbetareförenings styrelse utlyst möte, som hade till ändamål att diskutera frågan om lämpligheten eller olämpligheten af lifsmedelstullars införande. På detta möte, som hölls den 19 Februari och bevistades af omkring 1,000 personer, fattades en resolution af följande lydelse:

»Mötet vill på det varmaste uttala sin bestämda protest mot hvarje införande af tullar på lifsförnödenheter och anmodar vördsamast stadens riksdagsmän i såväl Första som Andra Kammaren att denna protest i förekommande fall på sätt dem bäst synes offentligent frambara».

Sedan jag nu fullgjort detta uppdrag, hvilket skett så mycket hellre som jag fullkomligt delar dessa åsikter, får jag på grund häraf förena mig i reservanternas yrkande om afslag i Bevillnings-Utskottets föreliggande förslag.

Friherre af Ugglas: Ehuru jag väl inser, att Kammarens tålmod kan vara uttömdt efter denna långa diskussion, anhåller jag dock att för några ögonblick få taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk.

Af Utskottets betänkande, så väl som af flera bland de anföranden som afgifvits, framgår, att här afses ingenting mera och ingenting mindre än att åstadkomma en fullständig omkastning i de grunder, på hvilka den svenska tullagstiftningen under de senare årtiondena har varit byggd. Med en sådan uppfattning, synes det mig, som om Bevillnings-Utskottet hade bort för Riksdagen framlägga ett helt och fullständigt system, så att Riksdagen kommit i tillfälle att derom fatta sitt beslut. Så har nu emellertid icke skett, och då man ansett lämpligare att ur detta system utbryta en särskild grupp, eller lifsmedlen, så synes det mig, som om det icke heller skulle vara skäl att här ingå i någon vidlyftig undersökning om det inflytande, som tullagstiftningen i dess helhet under de senare åren utöfvat, utan endast hålla sig till den föreliggande frågan eller den om spanmålstullar. Enligt mitt förme-

Ifrågasatt tull på vissa slags omalen spanmål.
(Forts.)

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)*

nande, måste det föreligga mycket stora och mäktiga skäl för att Riksdagen skulle efter 30 års frihet åter införa tull på spanmål. Hvilka äro nu dessa skäl? Jo, mina herrar, det förnämsta skälet som anföres, är — jag ber om ursäkt, att jag nödgas åter upprepa det — jordbrukets betryckta ställning. Men, enligt min öfvertygelse, kan en tullsats af 2 kronor pr kilo omöjligen gifva landbruket någon kraftig hjälp och upprycka detsamma ur dess betryckta ställning. Vål må det vara sant, att en genom ifrågavarande tullsats åstadkommen prisförhöjning å spanmål skulle kunna blifva till fördel för en del, företrädesvis större jordegare, men af någon stor betydelse tror jag icke att den blir för det stora flertalet af Sveriges jordbrukare, och våra motståndare medgifva ju dessutom sjelfve, att de icke tro på någon väsentlig prisförhöjning, men — på sätt tvenne talare yttrade i går — det ligger dock ett annat och mycket kraftigt skäl för bifall deruti, att sådant skulle ingifva lugn och förtröstan samt utöfva en stor »moralisk» inverkan. Med den opinion, som ganska allmänt för närvarande är den gällande här i landet, är det ganska antagligt att ett bifall till Bevillnings-Utskottets betänkande skulle till en början helsas med glädje och sålunda utöfva en sådan verkan. Men jag tror eller, än mer, jag är viss på, att det icke skall dröja särdeles länge, innan jordegarna sjelfve skola inse, att de deruti missagit sig, och att den hjälp, man velat erbjuda dem, icke har varit någon hjälp. Hvad blir då följden, mina herrar? Jo, endast ett ökadt missmöd, ty ingenting verkar mera nedstämmande än en förlorad förhoppning. Här af blefve då sannolikt följden att när man ser, att den nu ifrågasatta tullsatsen icke förmått öka priset på spanmål eller upphjelpa den tryckta ställningen, så måste man fortgå på den inslagna banan och ytterligare höja tullen på spanmål, ända tills den nått den ståndpunkt, der den blir olidlig och derigenom framkallar en reaktion

Under hela denna tid af en fortgående agitation i afseende å tullen på spanmål — och här på lemna vår föregående historia talande exempel — skola å andra sidan oro, osäkerhet och ovisshet göra sig gällande i spanmålshandeln. Den får icke arbeta under stilla och normala förhållanden, och en lifig och väl ordnad spanmålshandel är dock för jordbruket af den allra största vikt och betydelse. Om jag således betviflar, att den erbjudna hjälpen kan verksamt afhjelpa jordbrukets nuvarande betryckta ställning — en ställning, mina herrar, som för öfrigt drabbar icke blott jordbruket utan äfven andra näringar — så är jag å andra sidan alldeles viss derpå, att den föreslagna tullsatsen på spanmål skall utöfva ett i högsta grad menligt inflytande på andra måhända lika viktiga intressen. Man har här sökt göra troligt, att en tullsats, hållen inom måttliga gränser, icke skulle fördyra varan. Men jag förmodar, att ingen, som har någon erfarenhet i detta hänseende, skall sätta tro härtill. Genom tullen kommer priset å spanmål — den oundgängligaste lifsförnödenheten — att ökas — härigenom fördyras arbetspriset och följaktligen kommer denna tullsats att äfven fördyra produktionskostnaden för alla våra öfriga

näringar, hvilka i närvarande ögonblick befinna sig i lika stort betryck som jordbruket. Vidare skall denna tullsats fördyra lefnadskostnaden för hela den stora massan af befolkningen, hvilken icke har till sin existens något annat än sitt eget arbete att lita till. Väger jag nu mot hvarandra, å ena sidan den efter mitt förmenande mycket ovissa vinst, som jordbruket skulle skörda af nu föreslagna tullen å spanmål, och å andra sidan den aldeles bestämda förlust, som derigenom skulle tillskyndas alla våra öfriga näringar likasom landets hela arbetande befolkning, så kan jag, för min del, icke tveka åt hvilket håll jag skall lemna min röst, nemligen till afslag på Utskottets betänkande.

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)*

Medan jag nu har ordet, ber jag att få beröra en anmärkning, som af en talare i går gjordes. Han framhöll nemligen med mycken värma följderna af det fria tullsystem, under hvilket Sverige arbetat de senare 30 åren, och han utropade, icke en utan två särskilda gånger, till ett bevis på de skadliga följderna häraf: »654 millioner kronor har Sverige under dessa år förlorat», det vill säga till detta belopp har värdet af importen öfverstigit det af exporten. Det roade mig i går afton, när jag kom hem, att söka taga reda på, huru förhållandet härmed varit i öfriga länder, och utan att vilja trötta herrarne med några siffror, vill jag dock upplysa, att i allmänhet uti de länder, der industri och näringar uppnått någon större utveckling, visa de statistiska uppgifterna å export och import enahanda resultat, eller att utförseln är vida mindre än införseln. Jag skall endast nämna ett exempel, som är temligen slående. Italien har under dessa fem sista åren importerat för 7 milliarder 888 tusen kronor, men exporterat för endast 6 milliarder 880 tusen kronor, således en så kallad underbalans af omkring en milliard. Jag tror, att denna uppgift rörande handelsbalansen, som man så ofta hör upprepas, hvilat på förutsättningar, som man icke har riktigt reda på, och att man bör vara särdeles försiktig, när man begagnar ett sådant argument. Ty, som sagdt, i alla länder med utvecklade kultur och industri är förhållandet i allmänhet sådant jag nu anført.

Här har talats så mycket i denna fråga; alla de skäl, som jag nu vidare skulle kunna anföra, hafva redan, och bättre än jag kunde göra det, blifvit framburna. Jag anser mig således af grannlagenhet mot Kammaren nu böra avsluta mitt korta anförande. Jag har sökt gifva skäl för den uppfattning, som förmått mig att rösta mot Utskottets betänkande, och jag hoppas, att denna mening äfven må göra sig gällande inom denna Kammare. Jag anhåller om afslag på Utskottets förslag.

Herr Carlson, Fredrik: Samma uppmaning som den siste ärade talaren känner äfven jag inom mig att icke länge besvära Kammaren. Men för mig har det varit omöjligt att, då jag varit en af dem, som deltagit i beslutet om alla spanmålstillars upphäfvande i vårt land, underlåta inlägga en gensaga mot att de nu skulle åter införas.

Frågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)

Den, som, oaktadt de förflutna årtiondena, ännu har i friskt minne alla de strider och förändringar, all den osäkerhet i våra ekonomiska förhållanden, som voro oskiljaktigt förknippade med dåvarande tullstadga, kan icke annat än allvarligen motsätta sig försöket att nu återkomma till samma erfarenhet. Som jag haft äran nämna, är det icke min afsigt att ingå i detalj; det är också efter de anföranden, som fullständigt utredt frågan, öfverflödigt. Men jag ber endast att få nämna de hufvudsakliga skäl, hvilka för mig äro de mest talande för bibehållande af frihet från spanmålstullar utan att *utveckla* dem. Dessa skäl äro trenne.

Det första och förnämsta af dem måste jag upprepa, ehuru det så ofta blifvit framställt, nemligen, att äfven jag så väl som många andra talare på inga vilkor vill fördyra brödet för arbetaren, denna hans förnämsta nödvändighetsvara, den enda som han icke kan undvara. Stora ansträngningar hafva här blifvit gjorda för att försöka bevisa, att den fördyrade spanmålen icke har något samband med fördyradt bröd. Men jag anser, det oaktadt, att förhållandet är obestriddigt, och då är detta den ojemnaste, den orättvisaste och därför den hårdaste af alla skatter.

Det andra skälet är, att det föreslagna botemedlet icke hjälper hvad det skulle hjälpa. Jordbrukets behjertansvärda betryck har, enligt min uppfattning, alltför djupa, vidt omkring sträckta rötter för att kunna afhjelpas med ett så beskaffadt medel, som här är föreslaget. Att åter våga ett steg af så vidtutseende följder, blott för att göra ett försök, det anser jag, för min del, icke vara tillåtligt.

Det tredje hufvudskälet är hemtadt ur erfarenheten, Det är, att, om man nu skulle kunna genomdrifva detta förslag, det icke skulle ega bestånd. Jag vill icke uppdraga en målning af de täta förändringar, de många olägenheter i de ekonomiska förhållandena, som visade sig den tid, då vi hade spanmålstullar. Det synes mig, att redan nu, till och med i denna debatt, teckna sig konturerna till sådana strider. Den ene försvararen af de nya spanmålstullarna säger, att han icke vill hafva några *höga* sådana, endast helt måttliga. Men i den andres bevisning, ehuru han icke uttryckligen säger det, skiner likväl tydligen igenom, att han anser det, som nu är föreslaget, blott vara en början till något mycket mera. Klart är äfven, när man sammanhåller premisserna med slutsatsen, att dessa tullar *måste* vara högre, om de i någon mån skola anses kunna motsvara det ändamål, man med dem har afsett. Man kan då icke förutse annat än att vid hvarje riksdag å ena sidan yrkanden om förhöjning af denna spanmålstull skola framställas och å andra sidan också yrkanden om borttagande af *alla* spanmålstullar. Följden häraf blefve ett vacklande i de ekonomiska förhållandena, af hvilket vi, som sagdt är, i vårt land haft tillräcklig erfarenhet, och som icke kan annat än verka i hög grad menligt — för att icke nu tala om alla de vidt utseende följder, som ett sådant beslut skulle inom andra områden draga efter sig. Det är därför, och då Kammaren redan vid sistlidne riksdag afslog ett likartadt förslag med 72 röster mot 52, som jag

hoppas, att ett enahanda beslut nu måtte fattas, och kan icke annat än varmt tillstyrka afslag å den föredragna punkten.

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)*

Friherre Lejonhufvud: Under de många föregående riks-dagar, jag bevisat, har jag aldrig deltagit i behandlingen af tull-frågor. Jag skulle icke heller nu hafva gjort det, om icke den föreliggande frågan vore af den rikt, att jag ansett mig böra till protokollet få antecknadt, huru jag ämnar votera, och hvarföre detta votum blir *emot* spanmålstillars införande. Skälen äro desamma, som af den siste talaren anfördes. Det första är denna tulls verkan på den arbetande klassen. Jag ömmar för arbetarne och tror, att de behöfva vår omvårdnad. Icke så att förstå som skulle de här i vårt land mera allmänt lida nöd eller hafva det sämre än annorstädes. Men många af dem lefva dock för dagen mera än vi andra och måste se ålderdomen an med osäkerhet och oro. Derföre böra vi också fästa afseende vid deras billiga fordringar, och i denna fråga är billigheten på deras sida.

Det har blifvit sagdt, att spanmålstullen icke skulle fördyra brödet. Men det kan likväl ingalunda förnekas, att den tillökning i brödpriset, som uppkommer genom denna tull, på ett eller annat sätt måste betalas af konsumenten. Vill man uppställa en kalkyl upptagande alla de faktorer, som verka på brödprisen uppåt eller nedåt, så måste alltid råvarans, sädens värde, ingå såsom en vigtig faktor. Må vara att på vissa ställen eller vid vissa tillfällen andra faktorer för någon tid motverka denna genom sädens högre pris åstadkomna prisstegring af brödfödan, så lär det dock alltid förblifva en omöjlighet att bevisa det dessa senare faktorer stå uti ett sådant casualförhållande till spanmålets inköpspris att då detta senare stiger, de förra i samma mån skola kraftigt motverka denna stegring och sålunda åstadkomma att brödets pris ej ökas med spanmålets.

Protektionisterna hafva här velat framhålla sambandet mellan spanmålstullen och tull på industrivaror, hvarvid de lofvat komma de andra näringarne till hjälp och gifva alla andra nödlidande näringar det skydd de önska. Men jag endast beklagar, att, när detta varit deras tanke, de icke hafva fullföljt den i en sådan omfattning, att vi kunnat se, huru långt deras löfte kunde sträcka sig, eller om dess infriande ens vore möjligt. Att lofva är en sak, men att med grundlig utredning och siffror visa möjligheten af löftets fullgörande är en annan sak, och jag tror, att derutinnan blifva de oss svaret skyldige. Ty dels är vår tulltaxa bunden af utländska traktater, dels kan det på andra områden vara tvifvelaktigt, huruvida vissa industrier skulle få allt det skydd de eftersträfvat, emedan täflan och afundsjukan mellan dem härvidlag skola drifva sitt spel, såsom förhållandet var för 30 år sedan. För min del anser jag att tullen för hvarje särskild artikel i tulltaxan bör med sakkännedom och noggrannhet pröfvas, innan tull eller dess belopp bestämmes, men principen om ökad tullskydd först i dess allmänhet antagas.

På grund af hvad jag nu anfört, voterar jag afslag.

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)*

Herr Statsrådet, Friherre Tamm: Då jag anhållit att i denna fråga å regeringens vägnar få taga till ordet, ber jag att för rätta bedömandet af syftet med detta mitt yttrande få tillkännagifva, att dermed icke afses de förhållanden, som för regeringen skulle inträda, derest Riksdagen kommer att fatta ett beslut om spanmålstillars införande. Frågan kan då icke längre bedömas utslutande såsom en ekonomisk angelägenhet, utan den måste bedömas äfven från andra synpunkter; men så länge ett sådant beslut icke föreligger, har regeringen deremot ansett det för en pligt att på det sätt, som står henne till buds, bidraga till frågens lösning och klargöra sin ställning till densamma samt dervid afstyrka Riksdagen från att genom bifall till Bevillnings-Utskottets nu föredragna betänkande inslä på en tullpolitik, som för hela landet torde icke blifva till något gagn och för jordbruket medföra en ringa och endast tillfällig hjälp. Det är icke för att i allmänhet ingå i debatten, som jag här begärt att få yttra mig; men jag måste dock upptaga några saker, hvilka dels i Bevillnings-Utskottets betänkande blifvit anförda, dels under diskussionen framhållits, men icke fullständigt besvarats.

Det blomstrande tillstånd, som i början af 1870-talet öfver hela världen gjorde sig gällande och hvilket slutade för ungefär tio år sedan, måste ovilkorligen gifva anledning till en reaktion. Man fick bevittna, hurusom konsumtionen fordrade att blifva tillfredsstäld på ett sätt, hvartill medel då icke funnos förhanden. Produktionen stälde sig denna fordran till efterrättelse med sådan kraft, att det sedermera visade sig, att en öfverproduktion kommit till stånd. Åtskilliga länder sökte då värna sig sjelfva mot andra länders öfverproduktion genom prohibitiv- eller protektionist-system, och deraf blef en följd, att konsumtionen icke kunde hålla jemna steg med produktionen och i följd deraf inträffade de allmänna stockningar, för hvilka det nuvarande ekonomiska betrycket är ett uttryck. Man har på olika vägar sökt att deraf råda bot. På somliga håll har man velat göra en förändring i myntväsendet såsom ett hjälpmedel mot det onda. På andra håll har man sökt införa monopol. Hos oss slutligen har man sökt finna detta hjälpmedel i en förändring i vår hittills förda tullpolitik och dervid dels yrkat på ett fullkomligt tullskyddssystem, dels också på en partiel del deraf, nemligen införande af endast spanmålstillar.

För att ett tullskyddssystem skall kunna accepteras, måste det efter min tanke vara fullkomligt väl afvägdt, så att det icke orättvist skyddar några handteringar, under det att det skadar andra; och detta afvägande är förenadt med så stora vanskligheter, att en samvetsgrann lagstiftning har ytterst svårt att dermed komma till rätta.

Vidare skulle ett sådant system medföra den fara, att vi komme att från oss afägsna våra verkliga handelsvänner och möjligen förvandla dem till våra ovänner; en ovänskap på handelspolitiskt område, som möjligen kunde gifva anledning till dess fortsättande på andra områden. Det skulle vidare medföra en omkastning i åtskilliga förmögenhetsförhållanden, som en represen-

tation naturligtvis bör vara angelägen om att icke allt för ofta befordra.

Hvad särskildt beträffar spanmålstullar och den hjälp, de skulle medföra, har under denna diskussion i de flesta fall bevisföringen varit tillräckligt tydlig; men i ett afseende måste jag dock med officiella siffror ådagalägga, hurudan ställningen verkligen är. Det gäller frågan, huruvida en prisökning å lifsförnödenheter skulle blifva en följd af spanmålstullars påläggande, eller icke. Man har velat från åtskilliga håll vinna stöd för det påståendet, att, ehuru tullar blifvit pålagda, spanmålspriset icke stigit. Detta har icke heller blifvit motsagdt från frihandelsvännernas sida. Det är också ett konstateradt förhållande, men det härleder sig ingalunda såsom en följd af tullagstiftningen utan utslutande från ställningen på världsmarknaden. För att icke här framkomma med ett obestyrt påstående utan att derför lemna bevis, anhåller jag att få meddela, att sedan spanmålstullar införts i Frankrike, priset på hvete, som förut hållit sig ungefär lika i England och Frankrike, undergått en förändring, och att skilnaden under år 1885 uppgick till just samma belopp, som den i Frankrike pålagda tullen utgjorde, så att, då hvete i England kostade 17 å 18 francs per 100 kilo, betingade 100 kilo, i Frankrike 21 francs å 21 francs 50 centimes.

Den hjälp, spanmålstullar skulle medföra, måste ovillkorligen blifva endast partiel, i det att i vårt land med nödvändighet endast en del invånare och vissa industrier i en del af landet deraf skulle kunna draga nytta. Jag behöfver icke närmare utveckla detta, och det har dessutom vunnit stöd af en mängd uttalanden, som från olika delar af landet framkommit dels till regeringen och dels till enskilde riksdagsmän. De under en lång tid pågående opinionsyttringarne till förmån för spanmålstullar hafva framträdt med sådan kraft och från så många håll, att man vid dem måste fästa det största afseende. Men äfven vid de opinionsyttringar, som uttalats mot spanmålstullar, måste man fästa åtminstone det afseende, att deras röster blifva hörda. Man kan icke dölja för sig, att arbetarefrågan äfven i vårt land söker drifva sig fram, och det torde derför vara angeläget att nu så lagstifta, att man kan med fullt skäl motsätta sig de oberättigade anspråk, som från det hållet kunna komma att framställas. Jag ställer dessa anspråk tillsammans med dem, som naturligtvis blifva en följd af spanmålstullars påläggande. Genom dessa tullar få arbetarne, enär en förhöjning i priset på lifsförnödenheterna måste blifva en följd af deras påläggande, sig ålagdt att garantera icke blott räntan på jordkapitalet, utan äfven jordkapitalets sjunkande värde. Detta värde har stigit enormt på sista tiden, och det skulle vara genom arbetarnes spanmålsköp, som det skulle kunna uppehållas.

Hjelpen af denna spanmålstull blefve antagligen också tillfälligt, ty här liksom i andra länder lär väl följderna af skyddstullars införande blifva den, att man icke stannar vid det första steget,

*Ifrågasett tull
på vissa slags
omalen span-
mål.*

(Forts.)

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)*

utan fortsätter på den inslagna banan, till dess ropen mot tullar blifva så starka, att de *måste* upphävas, och då kan det vara fara värdt, att den del af vår industri, som för närvarande skyddas, kommer att mista detta skydd, ty i farten vet man icke, hvar man slutligen stannar.

Såväl under diskussionen som i Bevillnings-Utskottets be-
tänkande hafva blifvit anförda exempel från utlandet; men dervid
har man hufvudsakligen anført, hvilka beslut, som på olika håll
blifvit fattade. Mig synes dock det varit riktigare att bedöma
saken efter grunderna till dessa beslut, och de verkningar de hafva
medfört. Med afseende på *grunderna* för dylika beslut, ber jag
få anføra, att Frankrike, som efter de stora olyckorna 1870—1871
fick en stor börda att bära, icke kunde bära denna börda, utan att
öka de indirekta skatterna, och det har äfven visat sig, att under
Franska republiken stor svårighet yppats att få budgeten att gå
ihop. Det har varit därför man fortgått på banan att öka de in-
direkta skatterna och särskildt tullarne. Samma är förhållandet
äfven med Tyskland. Det har stora utgifter att bestrida, och der-
till kommer att Tyskland måste för det Tyska rikets gemensamma
utgifter bereda tillgångar hufvudsakligen från de indirekta skat-
terna och tillse, huruvida de kunna lemna ett större bidrag än
de förut gjort. Samma förhållande som i Tyskland är äfven i
Amerika. Utskottet har äfven anført Danmark, der innevarande
år från regeringen framlades förslag om spanmålstullars införande;
men i motiveringen till detta förslag anför Finans- och Stats-
ministern, att derigenom afsågs, jemte tillgodoseende af behovet
att tillförsäkra landet en lättare afsättning för dess spanmål, jem-
väl att åtkomma bryggare och bränvinstillverkare, af hvilka de
före hafva inga och de senare ringa och lätta skatter att draga,
beräknade på sådant sätt, att de icke blifva effektiva. Derfor
föreslogs tull på korn och majs. Majs lemna nemligen vid brän-
vinstillverkning ett större utbyte än andra sädesslag, och i Dan-
mark beräknas skatten icke efter erhållet bränvin utan efter kar-
rum d. v. s. kubikinnehållet af mäsken. Tillföljd häraf blef det
fördelaktigare för bränvinsbrännarne att använda majs, och denna
borde därför påläggas tull. Deremot säger Statsministern, att han
icke vill lägga tull på hvete eller råg; hvad hvete beträffar därför,
att detta sädesslag jemte mjöl deraf exporteras och importeras
ungefär till samma kvantiteter, och vidkommande råg därför, att
den utgjorde brödfödan för den fattigare delen af befolkningen.
Således finnes deri icke att åberopa samma grund, som af Bevillnings-
Utskottet angifvits, likasom ej heller samma statsfinansiella skäl
för tullar finnas hos oss som inom nämnda länder. Hvad beträffar
verkan af dessa tullar, har visserligen den tiden icke varit lång,
under hvilken dessa tullar haft tillfälle att verka, men dock till-
räckligt lång för att gifva en någorlunda stadgad erfarenhet, och
då befinnes att i Frankrike, der för närvarande tullar äro införda
till samma belopp, som Bevillnings-Utskottet nu föreslagit för
vissa spanmålssorter, man ingalunda är belåten dermed. Till 1886

års deputeradekammare hafva blifvit inlemnade åtskilliga motioner, och jag tillåter mig anföra något af motiveringen till en af dem för att visa att der är samma rop, samma betryck, samma begäran om hjälp. Det heter i motionen:

»Jordbruket befinner sig för närvarande i en kris, hvartill landets ekonomiska historia icke uppvisar något motstycke.

Regeringen och representationen hafva redan sysselsatt sig med denna kris och de hafva försökt att afhjelpa densamma genom lagen den 29 Maj 1885.

De beslut, som då fattades, hafva emellertid visat sig vara otillräckliga. Spanmålsprisen hafva icke stigit i förhållande till tullen utan tvärtom minskats. Hvete kostar för närvarande 1 franc 25 centimes mindre än i November 1884 före den nya lagens antagande. Priset är ej mera än 20 à 21 francs per 100 kilogram d. v. s. det är afgjort mindre än produktionskostnaden.»

»Hveteodlingen är äfven i vissa distrikter i stort betryck och den öfvergifves helt och hållet. Jordvärdet har sjunkit i hög grad till skada för nationalförmögenheten och äfven för statskassan.»

»Man bör gå till väga med försigtighet, men vi äro öfvertygade att en lindrig tullförhöjning ej kommer att öka brödpriset. Om priset å hvete ökas med 2 francs, kommer priset i sjelfva verket knappt att uppgå till hvad som förr ansågs för lägsta priset.

Vi hafva ej heller att befara någon ytterligare stegring i priset. Den stigande hveteproduktionen i utlandet, hastigheten i kommunikationsmedlen och de låga fraktprisen utgöra en tillräcklig borgen för att något dylikt ej är att befara. Det är snarare sannolikt att äfven en ökning af 2 francs per 100 kilogram kommer att befinnas vara ett otillräckligt botemedel och att ett fortfarande prisfall kommer att inträffa till skada för åkerbruket. Hveteproduktionen kommer i så fall att blifva omöjlig i Frankrike och vi måste hemta detta födoämne från utlandet.»

Således aldeles samma motivering, som här anföres, och på grund af denna begäres en höjning af tullen från 3 till 5 francs per 100 kilo. I 1885 års lag var föreskrifvet att majs, när den användes till stärkelse, skulle vara fri, och detta är äfven begärddt i 1886 års af mig nyss citerade motion; men det hindrar icke, att ett syndikat af bränvinsbrännare hafva hos det Utskott, som haft att bereda dessa frågor, gjort framställning om att lägga en förökad tull på majs, därför att utan en sådan tullförhöjning, ända till 5 francs per 100 kilo, skulle följande näringar komma att helt och hållet gå under, nemligen potatis- och hvitbetsodlingen samt bränvinsbrännerierna och stärkelsefabrikerna. Sådan har verkningen varit inom Frankrike.

I Tyskland, der rikskansleren försäkrade, att en högre tull än som sist pålades icke skulle komma att begäras, har dock icke kunnat förhindras, att icke framställning gjorts om högre tullar, och i motiveringen till den lag om bränvinsmonopol, som till tyska riksdagen inkommit, erkännes af regeringen sjelf, att dessa tullar icke varit tillräckligt verksamma, ehuru de — naturligtvis — varit

Ifrågasatt tull på vissa slags omalen spanmål.

(Forts.)

Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)

nyttiga; och tyska regeringen begär därför, att eftersom de åtgärder, som blifvit vidtagna för att lätta Tyska rikets bördor och åt detsamma bereda tillräckliga inkomster, icke varit nog effektiva, det måtte införas ett bränvinsmonopol.

I Amerika är, säger man, idel belåtenhet; men i Amerika har följden dock blifvit, att den sammanlagda exporten och importen under senare åren minskats, d. v. s. resultatet af Amerikas handel i dess helhet har blifvit något sämre, än det förr varit, och den amerikanska handelsflottan har under senare åren högst betydligt minskats.

Ja, mine herrar, sådana äro verkningarne i dessa anförda länder, och jag förmodar att verkningarne skulle blifva desamma äfven i Sverige, om den föreslagna tullen skulle komma att bifallas.

Då jag nu bekämpat såväl införande af ett fullständigt skyddstullsystem som införande af endast spanmålstullar såsom ett medel att afhjelpa det nu rådande betrycket, vill jag icke dermed hafva sagt, att vi med nödvändighet måste vidhålla den hittills följda tullpolitiken oförändrad, ty det kan tänkas, att de aftal, som äro träffade med vissa främmande stater, och i hvilka klausulen om behandling »såsom den mest gynnade nation» är intagen, hafva medfört den olägenhet, att vi åt dessa stater måst medgifva enahanda tullnedsättningar, som vi lemna till andra stater endast mot vederlag, och deraf skulle fog för den önskan kunna framkallas om införande af differentialtullar. Dessa kunna nemligen, ehuru svåra att vid tillämpningen handhafva, blifva ett verksamt medel i regeringens hand att tillämpas mot sådana stater, som mot vår export uppstälde mera hinderliga skrankor, men hvilka stater möjligen egde intresse att icke se sin afsättning på vårt land afskuren genom differentialtullar, och om Riksdagen skulle besluta att hos Kongl. Maj:t begära en utredning om, huruvida ett sådant system skulle kunna vara lämpligt för oss, så vill regeringen åt detta ärende med största intresse lemna noggrann omsorg.

Herr Casparsson: Hvad är det som Utskottet föreslagit och hvad är det motionärerne begärt, som i går afton framkallade den sedliga harmens rodnad på den nyvalde representantens för Kristianstads län panna? Jo, ingenting annat än att den grundsats, som beherrskar hela vår samhälls rätt, nemligen *likhet inför lagen*, må varda tillämpad äfven inom tullagstiftningen; att, när de flesta af landets öfriga näringar åtnjuta skydd, äfven jordbruket under *nu* inträdda förhållanden måtte komma i åtnjutande af samma rätt; att, då likställighet utgör grunden för all fri täflan, det svenska jordbruket måtte likställas med jordbrukshandteringen i de land, med hvilka vi skola konkurrera; att slutligen, då frihandeln icke förmått inlösa sina utställda löften och förbindelser, frihandeln måtte förklaras *insolvent!*

Den ärade representanten talade äfven om en »ädel holländare»,

Jag minnes nu ej hans namn, hvars ädelmod skulle bestått deri, att han, ehuru själf en stor godsegare, icke ville hafva tull på spanmål. Men han tillade att detta inträffade för 30 år sedan. Det tror jag rasande väl! De förhållanden, som nu framkalla anspråken på tullar för jordbruksalster, förefunnos icke då; och liksom det vulgära ordspråket säger, att vi alla äro småländingar inför vår Herre, så tror jag, att vi för 30 år sedan alla kunde vara »holländare» och till och med »ädla holländare» inför Herr Hedlund. Nu har den utomeuropeiska konkurrensen helt och hållet omskapat förhållandena. Genom segelflottans ersättande af ångbåtsflottan och genom Suezkanalens öppnande hafva jordbruksförhållandena i Europa helt och hållet omgestaltats. År 1860 var transportkostnaden från Kalkutta till Liverpool 60 shillings per ton eller per quarter hvete 14 shillings. För närvarande, eller för 5, 6 år sedan, från hvilken tid jag hemtat dessa uppgifter, uppgick fraktkostnaden för 1 quarter hvete till endast 3 shillings, hvilket utgör för en svensk struken tunna 1 kr. 38 öre. På 1860-talet utgjorde således fraktkostnaden ett skydd af 45 proc. af produktionskostnaden. Dertill kommer kursen, som är ytterligare till fördel för säljaren, så att skyddet minskats med 57 proc. mot på 1860-talet. Med andra ord, produkterna af en odling, belägen på 1,500 mils afstand från oss, på en jord nästan utan värde och der arbetskostnaden är nästan ingen — jag har sett den uppgifvas till 30 öre om dagen — och lefnadskostnaderna, till följd af de klimatiska förhållandena, ytterst billiga, dessa produkter kunna nu träda i en fortfarande och omedelbar konkurrens med den europeiska marknaden. Härigenom hafva jordbruksförhållandena blifvit fullkomligt förändrade. — Men, hör jag frihandlarne säga, det är ju »nationernas förbrödring», som häraf blifver en följd. Ja, visserligen! Men för min del tror jag verkligen, att denna intima beröring med 200 millioner hinduer och kanske snart med 300 millioner kineser kommit allt för brådstörtadt, för att vara riktigt behaglig. Vi kunna icke höja dem till oss, skola vi då nedstiga till deras ståndpunkt?

Spanmålshandeln följer samma lagar som all annan handel. Den måste för att existera hafva upplag och förråd att tillgå. Någon spanmålshandel i egentlig mening finnes icke och har aldrig funnits hos oss. Detta anmärktes redan af 1865 års tullkomité. När en köpman behöfver en spanmålslast, kan och vill han icke uppsöka några tunnor här och några tunnor der, spridda öfver landet. Han skrifver ett bref eller skickar ett telegram till någon af de upplagsplatser, der spanmål finnes i förråd, och har den här på gifven tid och bestämd dag. När så den inhemska producenten kommer, finner han spanmålsmarknaden redan uppfylld och måste sälja sin vara till nedsatt pris. Äsättes nu en tullsats, blir det sedan endast en räknefråga, huruvida köpmannen finner större uträkning vid att taga varan utifrån och betala tullsatsen eller underkasta sig besväret att uppsamla de förråd, som finnas spridda inom landet. Genom åsättande af en tullsats skulle, enligt mitt förmenande, en verklig inhemska spanmålsmarknad kunna uppstå.

Men, säger man, och den invändningen upprepas oupphörligt,

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)*

härigenom fördyras lefnadskostnaden för den fattige. Jag medgifver att detta är ett mycket talande skäl; men är det likväl alldeles gifvet och afgjort, att ytterst billiga lefnadskostnader äro så fördelaktiga. Lika villigt som jag medgifver, att mycket höga pris på lifsmedel icke äro någon fördel, lika litet vill jag erkänna, att ytterst låga pris å lifsförnödenheter skulle vara fördelaktiga. Tänkom oss, att man kunde fortfarande nedbringa rågtunnan till 5 kr. och hvetetunnan till 6 eller 8 kr. Skulle detta medföra någon nytta för landet? Jag är fullkomligt öfvertygad, att det skulle framkalla de största omstörtningar. För att belysa hvad jag menar, vill jag anföra ett exempel. I början af 1860-talet, när teorien om nyttan af billiga lifsförnödenheter lyckats slå rot här i landet, hade man verkligen lyckats få mycket låga spanmålspris. Jag träffade då en gång en handverkare — jag tror, att han var sockenskomakare — och frågade honom: Huru går Er affär? »Usett», svarade han, »jag har aldrig haft det så dåligt». »Ja, men spanmålen står ju så lågt, att ni kan få Edra lifsförnödenheter till riktigt röfvarpris», invände jag. »Dumheter», sade han, — jag ber om ursäkt, men jag endast citerar — »hvad gör det mig, om jag betalar en eller annan riksdaler mera för rågtunnan; det går för mig ej till mera än 10 eller 12 riksdaler om året. För mig är hufvudsaken att ha arbete och få bra betaldt för mitt arbete. När bonden får bra betaldt för sin säd, då har jag det alltid bra. Hvad gör det mig då, om rågtunnan kostar litet mera?» — Nu kunna herrarne invända, att han resonnerade som en sockenskomakare utan all ekonomisk edukation, och jag erkänner det. Men jag kom att tänka härpå, när Europas störste statsman, furst Bismarck, uttalade samma tanke, då han anförde det gamla tyska ordstäfvet: »när bonden har pengar, har hela världen pengar». Nu kanske någon tänker, ehuru han ej uttalar det, att den tyske rikskansleren också här resonnerade såsom en sockenskomakare. Och det är sant, ty han resonnerade som den svenske skomakaren, men då få herrarne också medgifva, att den svenske sockenskomakaren resonnerade såsom en statsman. Och så förveklade äro verkligen begreppen i denna fråga, att under det våra sockenskomakare resonnera såsom statsmän, resonnera statsmännen såsom — — —?!

Jag skall nu an hålla att få till bemötande upptaga några af de råd, som här så välvilligt egnats det svenska jordbruket. Vi hafva fått det goda rådet att odla gräs i stället för råg. Men detta är beklagligtvis icke så lätt att åstadkomma på humusfattig jord. I det fallet kan jag åberopa exempel från vårt första landbruksinstitut, Ultuna, der man under årtal gjort försök dermed, men delvis måst afstå från försöket. För att erhålla gräs måste man dessutom odla höstsäd, ty sjelfva naturens hushållning är protektionistiskt anlagd. Det späda uppspirande gräset behöfver nemligen den beskuggning och det skydd, som höstsäden erbjuder. Man kan visserligen försöka att lägga igen till gräs i vårsäd. Jag har gjort det och nog fick jag också gräs, men gräs med o framför, d. v. s. ogräs, ty den späda gräsbrodden hade icke det skydd, som den behöfde. — Nåväl, säger man, odla då vårsäd i

stället för höstsäd. Mycket bra! Men jordbrukaren kan icke såsom industriidkaren bestämma tiden, då han vill skörda sin arbetsprodukt. Han är inskränkt till tre månader, Juli, Augusti och September, och måste, om han är klok och förständig, ordna sin hushållning så, att de olika skördeföremålen följa efter hvarandra och icke hela skörden hopas på en gång. En sådan specialisering af jordkulturen kan möjligen gå för sig i England och Skotland, der vid skördetiden tusentals utsvultne irländare komma öfver såsom de egyptiska gräshopporna. Der kan då landtmannen anställa en 50 eller 100 sådane arbetare och afsluta hela skörden på några dagar eller veckor. Lyckligtvis existerar detta förhållande ej hos oss, så att systemat kan af oss ej adopteras.

Vidare anhåller jag att få vända mig med några ord mot de ärade reservanterne inom Utskottet från denna Kammare. Två af dem hafva talat om, att dessa tullar skulle komma blott ett mindretal jordbrukare till godo. Jag beklagar, att detta motiv blifvit af de högt aktade reservanterne upptaget. Jag hade trott att, efter den utredning Utskottet i saken förebragt, det skälet ej vidare skulle återkomma. I agitatoriska tidningsuppsatser passar det ypperligt, men att reservanterne inom denna Kammare skulle använda det, hade jag knappast väntat. Har det skett af okunnighet, så beklagar jag det; har det *icke* skett af okunnighet, så beklagar jag det ännu mer. Jag har i min egenskap af representant mottagit listor från 600—700 personer inom sydvästra delen af Upsala län, och dessutom har jag inom Upsala län insamlat alla de petitionslistor, som blifvit till Kongl. Maj:t insända, med begäran om tullskydd. Namnen på dessa listor tillhöra till största delen små jordbrukare på $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ hemman, som nu se i perspektiv utsigten att få gå från sin fäderneärfda eller förvärfda torfva; arrendatorer, statens, akademiens eller enskildes, som frukta att icke kunna fullgöra sina åtagna förbindelser och att nödgas lemna sina borgesmän i sticket; halfsvultne komministrar, hvilkas förut otillräckliga spanmålslöner nu blifvit ännu otillräckligare; landthandlande, som icke kunna inkassera fordringarne hos sina minerade kunder; handtverkare, som icke vidare kunna få arbete; torpare, som icke få sälja sin säd; o. s. v., o. s. v. Sådane äro de *stormän*, som tecknat sina namn på skyddstullslistorna! Den minsta uppmärksamhet borde hafva öfvertygat reservanterne, att talet om ett mindretal jordbrukare är alldeles obefogadt.

Två reservanter i denna Kammare hafva förklarat sig icke hafva något emot industritullar, men motsatt sig spanmålstullar; och jag tror att deras uppfattning delas af ganska många inom Kammaren. Hvad är det då, som skulle skyddas genom industritullar? Icke sjelfva industrialsterna, ty de äro ju ämnade att förbrukas och lemna rum för ny produktion. Icke heller industriidkarne till sina personer, ty de äro ju skyddade genom allmänna lagen. Utan det måste väl vara det arbete, företagsamhet och kapital, som är nedlagdt i dessa industrier. Då frågar jag: Är icke arbete, kapital och företagsamhet nedlagdt äfven på jordbrukets produkter? Jo, säger man, men de äro de *första råämnena*,

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)*

Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)

och de få icke fördyras. Här tycker jag mig se *Bastiat* le med sitt sardoniska leende. De första råmnena, säger han, äro ljuset, värmet, luften, vattnet, de gasformiga kropparne, salterna, som ingå olik fööreningar, och dem tänker jag ej att skydda. Men ett första arbete förvandlar dem till säd eller till kreatursfoder. Ett andra arbete till mjöl, till mjölk eller till ull. En tredje arbetsåtgärd till bröd, till smör eller till spånadsämnen o. s. v. Kan någon förneka, att i hela denna produktion ingår meniskt arbete och kapital från den första plogtiltan till det sista nålstynget, som afslutar beklädnadsproceduren. Att skydda arbete i ena formen men icke i den andra, är alldeles ologiskt. *Bastiat* är frihandlare, men han har för mycket skarpsinne och blick för konsekvensen att behandla problemet så, att den ene skyddas på den andras bekostnad.

Låt oss vara upprigtiga. Här är det icke fråga endast om spanmålstullarne utan om hela det hittills följda *systemet*. Spanmålstullarnes vara eller icke vara är det gångjern, hvaromkring hela systemet vänder sig. Jag skall då be att få beröra frihandelsprinciperna och lånar härvid uttrycken af en italiensk författare, som uttalat sig på följande sätt:

»Den ekonomiska vetenskapens största fel, dess arfsynd så att säga, består i dess grundåskådning af lifvet och dess uppfattning af sin egen betydelse. I följd af en exklusiv, ensidig och derigenom ohållbar iakttagelsemetod har han vant sig vid att betrakta samhällslifvet såsom en komplex af krafter och faktorer, som framför allt syfta till skapande af egodelar och rikedomar, samt att i ekonomien ej se annat än privataffär, der hvarje enskild, blott han ej kränker andras rätt, bör hafva myndighet att styra och ställa efter godtfinnande. I enlighet med en sådan åskådning måste med logisk nödvändighet all regel och disciplin, som det allmänna pålägger individen, upphävas. Om produktion och rikedomar äro lifvets högsta mål, så uppnås naturligtvis detta mål i samma mån som produktion och rikedom ökas. De ordnande och disciplinerande krafterna hafva då, såsom fiendtliga mot detta mål, intet skäl att finnas till, och, der de finnas, måste de upphävas. Å andra sidan, då ekonomien endast afser individerna, måste den fria konkurrensen dem emellan blifva hennes högsta lag, och förhållandet mellan tillgång och efterfrågan det enda bestämmande. Således måste den ekonomiska vetenskapen söka sitt stöd på grunden af en atomistisk frihet och kan sammanfatta sin lära i det kända uttrycket: »Laissez-faire, laissez-passer».

En fin iakttagare har anmärkt, att de ekonomiska doktrinerna förebåda och anticipera de Darwinska hypoteserna. Enligt dessa har den starkare full rätt att undertrycka och krossa den svagare, den af naturen missgynnade. Under en sådan tingens ordning blifver *egoismen* det praktiska lifvets enda motiv, och känslan af social gemenskap och solidaritet dömes att omtöcknas och utlockna.

En rättslärd af europeiskt rykte, *Ihering*, säger i sitt arbete *Der Zweck im Recht*: »Först efter nya och ännu bittrare erfarenheter skall man komma på det klara med hvilka samhällsfaror

den från alla band befriade individuella egoismen bär i sitt sköte, och hvarför forntiden ansåg det nödvändigt att pålägga honom en tygel. Oinskränkt handelsfrihet är ett fribref på utpressningar, ett jagtpass för röfvare». Och han tillägger skarpt, men träffande — juristerne äro ofta skarpa — »att vargarne ropa på frihet är begripligt, men om fären instämma i deras rop, så visa de dermed endast, att de ej äro annat än får». Sådana äro de premisser, från hvilka frihandeln leder sitt ursprung, men det oaktadt blef handelns frihet på 1850- och 60-talen bebådad såsom ett andra evangelium, icke mystiskt och öfversinligt, såsom det första, icke predikande försakelsens tränga väg, utan reelt och positivt, alldeles som afpassadt för vår tid, med »folkens förbrödring» och den »eviga freden» till framtidsperspektiv och i förgrunden lifvets alla njutningar till godtköpspris; och de, som då insägo ihäligheten af systemet, nedhyssjades eller utskrattades. Men det räckte icke länge, innan de rosenfärgade illusionerna förbleknade. Några decenniers erfarenhet var nog för att låta den ena efter den andra gå upp i rök, och när allt kom omkring, har frihandeln bekommit flertalet ganska illa, då den ej infriat sina stora löften, och det kraftiga bakslag, som nu gör sig gällande i hela Europa, rycker med evidensen af ovederläggliga fakta äfven de motsträfvige med sig.

Det var naturligt, att Sverige på 1860-talet icke kunde undgå att indragas i den allmänna hvirfveln, ehuru man måste beklaga den brist på betänksamhet, hvarmed detta skedde, i synnerhet beträffande jordbruksnäringen; ty på 1860-talet var Sverige det mest avancerade landet i detta afseende. Sjelfva England, som 1846 borttog tull på landbruksprodukter, hade dock en liten inregistreringsafgift, som icke var så oskyldig, ty den inbringade 1867, enligt hvad en nu bortgången högt ärad ledamot af denna Kammare upplyste, lika högt belopp, som samtliga våra *dåvarande* tullinkomster. Det sätt, hvarpå man tillämpat frihandeln i Sverige, påminner mig om en tilldragelse. En konstnär af europeiskt rykte, en violoncellist, kom till en provinsstad, der han tog in på ett hotell. Portiern begärde uppgift om hans namn och yrke. Konstnären lemnade bådadera. Då utropar portiern förtjust: »Det passar förträffligt; jag blåser flöjt, nu skola vi göra musik tillsammans!» Ungefär lika motiveradt och förberedt var Sveriges inträdande i den europeiska frihandelskonserten. Nu har emellertid den ena stämman efter den andra tystnat, och snart återstår blott England, som spelar basfiol och Sverige, som blåser flöjt! Men Sverige har hela tiden *blåst falskt*, ty under det vi velat instämma i frihandelssymfonien, hafva vi företrädesvis blåst skyddstullsmelodier, och blott landets tvenne modernärningar, jordbruket och bergsbruket, hafva till fullo fått vidkännas tillämpningen af frihandelsprincipen. Huru har det gått med alla de löften och förespeglingar, som vid frihandelns införande på 1860-talet afgäfvos? Har den sedan dess gjort några nya landvinningar? Nej, man har icke kommit ur fläcken, med undantag af den storartade kraftyttringen att borttaga tullen på -- »*sjöstöflar*». Nej, mine

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)*

Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)

herrar, bort med de falska tonerna och må de rena, fosterländska åter komma till heders!

En talare, som i går afton yttrade sig, talade om den storartade utvecklingen under frihandeln. Jag skall då bedja att få nämna något om den roll, *skyddssystemet* spelat i nationernas utvecklingshistoria, och jag skall just välja exempel från detta England, som högljuddast och mest konsekvent fört frihandelnstalan. Dess ylleindustri har varit skyddad under 5 sekel (1331—1834). Det var då förbjudet vid böter, vid fängelse, vid lemlästning och dödsstraff att utföra Engelsk ull eller införa utländskt kläde eller yllevor. Sedan »mildrades» år 1746 dessa bestämmelser till — *deportation på 7 år*, och denna straffbestämmelse qvarstod till 1825. Jern åsattes redan 1710 en importtull af 2 $\frac{1}{2}$ pund sterling per ton, hvilken afgift efter hand höjdes, till dess den 1819 utgjorde 6 $\frac{1}{2}$ pund sterling per ton, infördt i engelska och 7 pund sterling 18 $\frac{1}{2}$ shillings infördt i främmande fartyg. Också kunde England 1826 producera sitt jern till 3 pund sterling 13 shillings billigare än någon af dess medtäflare i utlandet. Sålunda hade hvarje täflare på den inhemska marknaden blifvit omintetgjord, och *då* nedsattes tullen 1834 till 1 pund sterling per ton.

Man kan nu säga, att ylle- och jernindustrien voro för England naturliga industrier. England hade en utmärkt färkultur och en outtömlig rikedom på mineraliskt kol och jernmalmer. Men vända vi oss till bomullsmanufacturen, så har i England icke producerats ett skålpund bomull. 1860 hade dock denna industri utvecklats så, att då Englands export af jern, stål, siden och yllevor samt maskinerier utgjorde i värde 41,000,000 pund sterling, dess export af bomullsvaror uppgick till 52,000,000 pund sterling. Denna »onaturliga» industri uppgick således till mer än hälften af hela Englands export, och det är att märka, att när denna industri år 1740 infördes i England, kunde de ostindiska bomullsvarorna säljas i England till mer än en tredjedel billigare, än engelska industriidkare då kunde erbjuda, men det oaktadt sökte man införa denna industri. Det skedde genom en parlamentsakt, hvori det heter: »Bomullstyger, tryckta, färgade i Persien, China eller Ostindien, få icke bäras eller brukas i detta konungarike». I en annan sådan akt yttras: »Allt sådant gods, antingen blandadt, påsydt eller för afsalu förfärdigadt tillsammans med andra varor, vare förverkadt, och den person, i hvars förvar, med kändedom derom, varor påträffas, skall böta 200 pund sterling». Ännu 1819 voro bomullsvaror från länder öster om Goda Höppssudden till införsel förbjudna, och de från Europa voro belagda med tull från 50 ända till 67 procent af varans värde. England erbjuder sålunda det mest slående exempel, huru ett konsekvent och väl genomfördt skyddssystem kan uppdrifva ett lands industri, och det var verkligen med fullt skäl, som en af frihandelns banerförare i England, *Sir Robert Peel*, yttrade i parlamentet den 2 Februari 1843: »Jag kan icke förgäta, att i detta land *skyddet* har varit *regeln*, och att denna regel skapat stora och talrika intressen». Jag skall nu anföra några exempel på frihandelns alldeles motsatta verk-

ningar. I Turkiet har den varit tillämpad i tre sekel med en värde-tull af 5 procent, som sedermera delvis nedsatts till 3 procent, å utländska varor. Den turkiska industrien var på den tiden ganska stark och kunde väl uthärda täflan med det vestra Europas ännu råa tillverkningar, men sedan ångkraften vunnit insteg, öfverflyglades Turkiet af den engelska industriens billiga varor. På det sättet blef Turkiet den sjuke mannen, om hvars qvarlätenskap stormakterna nu tvista. Sjukdomen är undersökt och konstaterad; det är den »engelska sjukan», importerad med manufakturvaror från Liverpool.

Portugal ingick 1703 en handelstraktat med England, hvarigenom det förband sig att mottaga engelska varor mot en värde-tull af 15 procent mot en nedsättning i tullen å portugisiska viner till en tredjedel mindre än tullen å de franska. Mc'Culloch angifver den oundvikliga följden sålunda: »Förut hade Lissabon omkring 400 fartyg af från 500—600 tons drägtighet, använda i handeln på södra Amerika, men för närvarande äro icke öfver 50 fartyg använda i den utländska handeln, och bland dessa öfverstiger icke drägtigheten 150 tons». Portugals produkter till utlandet gå i allmänhet med främmande fartyg. Sjelfve Mr Cobden, som i likhet med vår svenske Cobden var en man med både hufvud och hjerta, måste också för omkring 30 år sedan utbrista: »Turkiet och Portugal hafva blifvit en skam och förbannelse för England!»

Jag öfvergår till Irland. År 1801 lades Irland inom samma tullgräns som England, och de nästan prohibitiva tulltaxorna utlöpte på engelska bomullsvaror 1808 och på yllevaror 1821. 1800 användes i Irlands hufvudstad Dublin fem tusen händer i ylle-industrien, 1840 — sex hundra två. Med matt-tillverkning voro sysselsatta år 1800 sju hundra händer och 1840 — inga. England behöfde billigt arbete och billiga lifsmedel, och frihandel med Irland passade för detta ändamålet; men huru passade den för Irland? Den irländske arbetaren hänvisades till spadkulturen och potatisodlingen, men ett folk lefver icke på blott potatisodling och spadkultur. Jorden blef sjuk af den forcerade kulturen, och potatisen blef sjuk, och hunger och pestilentia och emigration borttogo på 10 år en fjerdedel af befolkningen, hvilken, nu mera förvildad och bragt till förtviflan, med dynamitackompagnement besvarar de engelska frihandelsfanfarerna.

En bland frihandelns fundamentalsatser är, att hvarje tullsats fördyrar varan för konsumenten och utgör sålunda på dennes bekostnad ett premium för den inhemske tillverkaren. Protektionismen åter påstår, att, då varan icke tillverkas inom landet, hvarje densamma åsatt tullsats drabbar konsumenten med hela dess belopp, men att deremot, i den mån varan blir föremål för inhemsk produktion, den uppstående konkurrensen bidrager att moderera verkan af tullsatsen, tills den slutligen, när den inhemska produktionskostnaden kommit i jernhöjd med den utländska, öfverflyttar tullsatsens belopp på den främmande producenten. Må det tillåtas mig att taga ett allmänt exempel: Antagom att vi kunna införa och sälja en vara från utlandet för t. ex. 1 krona för en viss qvan-

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)*

Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål
(Forts.)

titet. Till detta pris kan den icke här tillverkas och säljas, men den kan det till 1 krona 25 öre. Om då en tullsats af 25 öre pålägges: hvad blir följden? Jo, att varan kommer att stiga till 1 krona 25 öre, och att verkliga konsumenten *till en början* får betala den åsatta tullsatsen, men derigenom är redan en sak vunnin, nemligen att priset icke kan uppdrivas öfver detta belopp, ty sådant förhindras genom den uppkommande inhemska industrien. Emellertid får den inhemska tillverkningen allt mer lif, den tillväxer, konkurrensen blir allt större, och arbetsmetodernas förbättrande gör, att efter hand den inhemska varan äfven kan säljas till en krona. Antingen måste då den utländska produktionen öfvergifva marknaden, eller också måste den nöja sig med att taga så mycket mindre i direkt vinst på sin vara, som motsvarar tullsatsen. Hvem betalar då tullsatsen?

Jag skall anföra några speciella exempel, men ber då om ursäkt, att jag serverar så hårdsmälta saker som jern och bly, men dessa exempel synas mig mest belysande.

År 1844 var medelpriset i New-York för engelskt stångjern 61,83 dollars per ton. Afdrager jag tullsatsen från varupriset, så återstår ju det pris, som varan, enligt frihandelsteorien, skulle betingat, om tullsatsen icke funnits, och som jag vill kalla inköpspriset.

År 1844	med en tullsats af 25	dollars per ton	var inköpspriset:	36,83	dollars per ton.
" 1854	"	"	"	16,42	" " "
" 1858	"	"	"	10,04	" " "
" 1860	"	"	"	8,22	" " "

Det visar sig således, att år 1854, då tullsatsen minskats med 8,58 dollars, hade inköpspriset ökat med 17,87 dollars, och 1858, då tullsatsen minskats med 14,96 dollars hade inköpspriset gått upp med 5,02 och först 1860, när tullsatsen minskats med 16,78 dollars, hade priset minskats med 2,60 dollars, mot hvad det var 1844. Deraf kan man se, hvilken ringa betydelse tullsatsen har på varans pris.

Bly i tackor var under protektionsperioden belagd med en tull af 3 dollars per 100 skålpund. Priset var 3,37 $\frac{1}{2}$ dollars; således skulle, enligt ofvannämnda teori, om tullsatsen icke funnits, varan kostat blott 37 $\frac{1}{2}$ cents per 100 skålpund. Tullen uppgick således till omkring 800 procent af varans värde. Under den sedermera inträffande frihandelstiden nedsattes tullen till 20 procent af värdet. Då höjdes priset år 1847 till 4,31 dollars och 1857 till 7,03 dollars.

Alltså under det tullsatsen blef nedsatt till $\frac{1}{10}$ hade priset mer än fördubblats. Hvem betalade tullen år 1842, då den inhemska tillverkningen var skyddad; och hvem betalade den år 1847, då den inhemska täflan var förjagad från marknaden? En annan mycket besynnerlig verkan af denna frihandelslära skulle vara, att ju mera den inhemska industrien blomstrar, desto mera kommer verkan af denna tullsats att vara menlig för den konsumerande allmänheten. Om vi t. ex. antaga, att skyddet för de inhemska näringarne vore 20 procent, och det importerades för 100,000,000 kronor och till-

verkades inom landet för 1,000,000 kronor, så finge de inhemska tillverkarne icke mer än 200,000 kronor att »stoppa i sin ficka»; men om det producerades inom landet för 100,000,000 kronor och importerades för 1,000,000 kronor, då stoppade de inhemska tillverkarne 20,000,000 kronor i sin ficka. Herr Axell talade om hvad Norrland skulle få betala till det öfriga Sverige i skatt, om denna tull ginge igenom; han beräknade detta belopp till 6,000,000 kronor. Hvad är det för en småsak. Veta herrarne »*hvad landet förlorar på de nuvarande skyddstillarne*»? Under denna titel utkom på 1860-talet en brochyr, som utgjorde en sammanfattning af uppsatser, hvilka varit införda i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning. Der är denna fråga föremål för utredning, och veta herrarne hvad resultatet blef? Det heter i brochyren (sid. 35): *Tretio millioner riksdaler är alltså den slutsumma, hvar till landets förbrukande svenska allmänhetens direkta årliga uppoffringar till förmån för den skyddade svenska fabriksindustrien kan uppskattas*. »Det är en skattebörd mer än tio gånger så stor som hela den direkta bevillningen och mer än dubbelt så stor som det tullbelopp, hvilket kommer staten till godo; det är en summa ungefär lika stor, som alla årliga direkta och indirekta skatter till staten till-sammantagne». Är det icke förskräckligt?

1861 års tillverkningsvärde, som författaren lägger till grund för sina beräkningar, utgjorde 74,600,000 kronor; afdrages derifrån icke skyddade näringar med ett tillverkningsvärde af omkring 5,400,000 kronor, återstå 69,200,000 kronor.

1883 var tillverkningsvärdet 191,038,000 kronor; afdrages 52,677,000 kronor, motsvarande värdet af icke skyddade näringar, återstå 138,300,000 kronor. Nu är det sant att skyddet i vissa fall minskats mot hvad det var 1861, men om man lägger de här uppställda beräkningarne till grund, så kommer man efter 1883 års tillverkningsvärde till en förlustsiffra för landet af — sextio millio-ner. Är det icke förfärligt?

Brochurförfattaren tilltror sig icke att kunna på öret beräkna förlusten. Jag skall vara blygsammare och icke hålla på en eller annan million mer eller mindre; om jag antager, med ledning af de gjorda beräkningarne, att landet förlorat i medeltal fyrtio mil-lioner årligen, så uppgå de sammanlagda förlusterna under de 25 åren sedan 1861 till — en milliard. Är det icke häpnadsväckande, förskräckligt och — löjligt? Men, så går det, då man begränsar sin statsekonomiska filosofi till multiplikationstabellen.

Jag nämnde, att frihandelns åskådningssätt var allt för ensidigt. Såsom vilkor och förutsättning för produktionen uppställer det billiga lifsmedel; men det första vilkoret för all produktion och allt arbete är *tillfälle* till arbete; om det saknas, gagnar billigheten föga. För att ytterligare egga produktionen användes konkurrensen, hvilken onekligen är en bland de mäktigaste drifkrafterna, men användes konkurrensens piska på ett oförståndigt eller hänsynslöst sätt, så kan det inträffa, att lastdjuret störtar, och det blir slut på arbetet. Må det tillåtas mig använda en bild. Vi erfara, hurusom

*Ifrågasatt tull
på vissa slags-
omalen span-
mål.
(Forts.)*

Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)

i tropikernas underverld nya ögrupper alltjemt bildas. Det ena korallrefvet, den ena korallklippan efter den andra höjer sig ur djupet. Den lägre växtverlden tager det nyvunna området i besittning och bereder sålunda småningom jordmånen för högre växtformer. Himlens vindar och himlens foglar ditföra frön till ny utveckling, och slutligen efter en lång fortlöpande följd af förvandling och utveckling lyfta palmerna sina kronor i solljuset. Hela denna utveckling hvilat ytterst på korallernas, på millionernas tysta, ihärdiga, rastlösa arbete i det stilla djupet, generation efter generation, århundrade efter århundrade, årtusende efter årtusende. Den menckliga utvecklingen och välståndet följa samma lagar. Det är millionernas arbete i de djupa samhällslagren, som skall uppmuntras, värnas, skyddas. Den, som vårdar och skyddar arbetet, han äro arbetet. Bondens arbete vid plögen, handtverkarens i verkstaden, arbetarens vid fabriken, qvinnans arbete i det stilla hemmet. Är detta grundläggande arbete sundt och kraftigt, då blir också samhällsutvecklingen sund och kraftig och fortgår till allt större och rikare former, och i den sålunda beredda jordmånen trivas och uppspira vetenskapens lager och konstens palmer. Men förbises eller ringaktas detta arbete, så förvandlas samhällsutvecklingen till ett allas krig mot alla, der den ena atomen reser sig upp för att undantränga eller förgöra den andra, och der segern slutligen tillfaller den slugaste, den starkaste, den hänsynslösaste egoismen. På den förra af dessa vägar gå staterna till utveckling och välstånd; på den senare till svaghet och upplösning. Jag fruktar det är på den senare vägen vi vandra. Ty huru förhåller det sig med det sammanhållande bandet, som kallas *fosterlandskänsla*. Märka vi icke att den slappats, då vi se huru emigrationens växande flod brusar mot vestern. Under den första riksdagen af det nya representationsskicket faldes af en frihandlande nordländig i Andra Kammaren ett uttryck, som jag icke vill återgifva, ty det finnes uttryck, som man icke bör upprepa. Han nämnde om »ett storfurstendöme». I går talade i denna Kammare en norrländsk frihandlare, gladt och muntert, om, att vi kunde ju exportera en fjerdedel af vår befolkning. Och denne bifallshelsades af Riksdagens Första Kammare. Jag tror, att den realistiske diktarens ord om, »att fosterlandet har värkt bort», börja vinna tillämpning äfven uti vidsträcktare kretsar.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Detta anförande mottogs med talrika bifallsrop.

Friherre Hochschild: Då Herr vice Talmannen i går yttrade, att den föreliggande frågan är den viktigaste, som behandlats under de senaste 20 åren, hörde jag en ledamot af denna Kammare säga: »öfverdrift». Jag instämmer dock till fullo i hvad Herr vice Talmannen då yttrade. Det är första gången under det nya representationsskicket, som vi på allvar äro färdiga att taga ett steg baklänges; icke ett steg af okänd verkan, utan ett steg, som sä-

kert för oss bakåt och som skulle följas af många andra steg i samma riktning.

Bevillnings-Utskottet har blifvit mycket klandradt för sin åtgärd att göra frågan om spanmålstullar till föremål för ett särskildt betänkande. Min ärade vän, Herr Björnstjerna, har i sin reservation uppgifvit, att den åtgärden i och för sig sjelf varit tillräcklig för att framkalla en reservation. Jag, för min del, kan icke instämma i detta klander emot Utskottet. Jag gillar hvad Utskottet gjort, ehuru mitt skäl icke är det, som varit för Utskottet bestämmande. Jag anser, att frågan om tull på en oundgänglig lifsförnödenhet, tullen på råg, icke bör, icke kan behandlas i sammanhang med frågan om tullar, afsedda att skydda industrien. Den förra frågan är en social fråga, den andra behöfver icke blifva social, derest den icke rubbar förhållandet mellan kapitalet och arbetet, mellan tillgången och efterfrågan.

Jag nämnde artikeln råg. Såsom en reservant mycket riktigt anmärkt, är hufvudfrågan här just tullen på råg; och tull på råg är, hvad än man må säga deremot, tull på bröd. I väl ordnade samhällen gäller såsom grundsats, att samhället skall tillse, att ingen dess medlem dukar under till följd af brist på föda. Enligt samma grundsats lemna kommunerna antingen bröd eller det för bröd nödiga råämnet, spanmål, till de samhällsmedlemmar, som sakna förmåga att försörja sig sjelfva; det synes mig enligt samma grundsats vara samhällets pligt att icke genom sina åtgärder minska förmågan hos någon samhällsmedlem att med sitt arbete förtjena sitt dagliga bröd. Detta må kallas teori, det må kallas doktrinarism, hos mig är det en trosartikel.

Man anmärker, att den nu föreslagna tullen på spanmål icke kan inverka på brödspriset. Mycket har redan sagts deremot, och jag vill icke trötta Kammaren med att närmare behandla detta ämne. De, som yttrat sig för denna uppfattning, hafva dels hemtat sina exempel från utlandet, dels nöjt sig med att hos bagare låta efterfråga, huru dermed sig förhåller, och hafva sedan trott på de sålunda erhållna uppgifterna. Jag tror, att om de herrar, som berättat oss om förhållandena i långt aflägsna länder, nöjt sig med att gå till närmaste fattiga hushåll, skulle de fått erfara, att detta köper spanmål och bröd efter vikt och sålunda icke kan undgå att känna den prisskillnad, som uppkommer genom påläggande af denna skatt.

Jag ber nu att få vända mig till de Kammarens ledamöter, som sväfva i ovisshet, huru de skola afgifva sin röst i denna viktiga fråga — man har sagt mig att en och annan vacklar i sitt beslut, drifven å ena sidan af misstro till saken, å den andra af fruktan att genom sitt votum hafva bidragit till något ödesdigert beslut. — Till dem skulle jag vilja rigta mig och bedja dem betänka, hurudan den politiska ställningen är, bedja dem taga i betraktande, att inom svenska Riksdagen har jordbrukareintresset ett afgörande inflytande, samt till sist framställa frågan: kan den ovissa fördelen af spanmålstullar uppväga den välsignelserika fördelen af landets enhälliga tillit till sin representation?

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)*

Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)

Man har talat om exempel från utlandet. Vi hafva redan hört, huru spanmålstullar uppkommit i Tyskland, Frankrike och Amerika. Jag behöfver icke vidare uppehålla mig dervid. Blott ett argument, som jag hört anföras med förkärlek inom och utom Riksdagen, vill jag fästa mig vid. Man säger, att då främmande stater varit nödgade pålägga spanmålstullar, måste vi följa exemplet. Mine herrar! Mina meningsfränder och jag göra ej anspråk på monopol i afseende å fosterlandskärlek, vi veta, att våra motståndare älska fosterlandet lika högt som vi, vi veta också, att de icke *kunna* älska det högre, men vi skilja oss från dem deri, att *vi* anse att svenska ärenden böra bedömas efter svenska förhållanden och af svenske män.

Jag yrkar afslag.

Herr Bexell: Jag får anhålla om bifall till Utskottets betänkande.

Herr Carlsson, Lars: Jag har visserligen icke något nytt att säga i denna fråga, än hvad redan är anfördt, och jag skulle därför kunna utan vidare instämman med Herr Casparsson och endast yrka bifall till hvad Utskottet föreslagit; men vill dock derutöfver yttra några ord.

En talare från frihandelssidans sade i går, att 100,000 personer gifvit till känna genom folkmöten och petitioner, att de äro *mot* spanmålstullar. En annan talare, frihandlare, nedsatte dock siffran till 60,000. Jag vill icke bestrida riktigheten deraf, men jag vågar till svar derpå säga, att lika många af landets inbyggare hafva gifvit till känna, att de äro *för* dessa spanmålstullar. De fleste af desse senare tillhöra dessutom landets jordbrukande befolkning, som väl dock utgör landets kärna. Bakom dessa landtbrukare står ytterligare mer än hälften af Sveriges öfriga befolkning, hvilken har sin inkomst och sitt arbete genom vår modernärning, jordbruket, och således hafva det allra största intresse af dessa tullar, hvarigenom landtbruket skulle något hindras i sin tillbakagång.

Hvad är nu egentligen å färde? Det äringanådegåfvor, som begäras, utan endast rättvisa och billighet, ty alltsedan frihandeln för 30 år sedan infördes, beträffande landtbruket, har landtbruksbefolkningen derunder till andra skyddade näringar fått betala millioner kronor årligen, och under samma tid landets tullportar stått öppna för fri införsel af landtmannaprodukter från alla jordens länder, utan att samma fördel kommit i *allmänhet* svenska landtbruket till del, så fordra nu landtbrukarne för sin del äfven skydd.

Hvad arbetaren beträffar, så är, som förut blifvit af andra talare nämndt, för honom hufvudsaken icke att hafva så låga pris som möjligt, utan att hafva arbete och väl betaldt för sitt arbete. Vi hafva härpå till hands två exempel. Det ena är det skyddsvänliga Amerika, der tyckes arbetaren trivas bra och tusentals af våra bästa arbetare emigrera dit. Det andra är det frihandelsvänliga England. Huru är det staldt der? Jo, der är den största nöd för arbetaren vi hafva i hela Europa.

Jag vill icke uppehålla Kammarens tid längre, vill endast tillägga, att protektionisternas mening är att, i händelse förevarande fråga vinner Riksdagens bifall ytterligare förbättra arbetarens ställning genom nedsättning af tullar af kaffe och socker.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Ifrågasatt tull på vissa slags omalen spanmål.

(Forts.)

Herr Nisser: Då jag reserverat mig emot Bevillnings-Utskottets nu föreliggande förslag, men icke inom reservationens tränga ram kunnat inrymma allt hvad jag önskat uttrycka för att klargöra min ställning till frågan, vågar jag anhålla att med några ord få närmare redogöra för min uppfattning.

Utskottets majoritet har såsom skäl för sitt beslut att skilja spanmålstullarne från industritullarne åberopat sig på nödvändigheten af att de förra så fort som möjligt beslutas och kungöras, för att förekomma en spekulation, som till en början skulle tillintetgöra tullarnes verkan. Detta skäl »låter bra», men jag fruktar, att det vid en närmare granskning icke består provet. Redan nu äro ju en mängd hamnar öppna, till hvilka spekulanter kunna införa sin spanmål och — om de vilja undvika den dyra jernvägsfrakten — sedan med kustfarande taga den sjöledes till snart sagdt hvilken punkt af vårt land de önska. Dertill kommer att, äfven om den så kallade mellanrikslagen uppsäges, det under ett helt år står våra vänner norrmännen öppet att mot en tull af 22 öre per 100 kilo intaga spanmål, hvilken sedan tullfritt eller mot half tull kan hit införas, möjligen på produktionsbevis, säkert förvandlad till mjöl. — Dessa båda förhållanden synas mig i så hög grad tillintetgöra vigten af detta skäl, att jag tror det varit klokare af tullvännerna att för framgången af tullfrågan i dess helhet hellre hafva tagit risken af spanmålsspekulation än att taga risken af att *allt* faller genom denna onaturliga skilsmessa.

Intet borgar för att äfven andra näringar blifva vid denna riksdag ihågkomna med skydd, om vi nu söka hjälpa jordbruket med dessa tullar, annat än fruktan för att, om de öfriga tullarne falla, så skola spanmålstullarne nästa år upphävas. — Detta hot tillmäter jag dock ingen betydelse, ty först och främst ligger emellan *nu* och *då* ett helt år, hvarunder mycket kan ske, och dessutom vore en sådan klasspolitik i ekonomiska frågor värre än allt annat, som nu hotar vårt näringslif.

Jag väntar mig från så väl protektionisternas som frihandelslägret frågan: hvad menar reservanten med »*skydd*» för andra näringar? och vill därför på förhand besvara densamma. Dermed menar jag att för så väl den större som den mindre industriens alster, så vidt gällande traktater det tillåta, vid denna riksdag tullskydd, måtte beslutas i så nära motsvarighet som möjligt med det skydd som genom antagandet af nu föreliggande förslag skulle beredas jordbruket. För att närmare specificera detta skulle vara nödvändigt att genomgå hela tulltaxan, och jag är säker på, att herrarne vilja förskona både sig sjelfve och mig derifrån vid detta tillfälle och tillåta att jag, då industritullarne komma före, om så

Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.

(Forts.)

skulle behöfvas, närmare preciserar min åsigt om de rätta tull-satserna.

Med anledning af så väl de skäl, min reservation innehåller, som hvad jag nu haft äran yttra får jag hos Herr Talman vördsam- samt anhålla om proposition på bifall till yrkandet i min reservation, »att Utskottets förslag måtte af Riksdagen antagas endast under det uttryckliga förbehåll, att skydd äfven beredes andra näringar».

Herr Carlheim-Gyllensköld: Det torde må hända vara oförsigtigt att efter en så lång och lysande debatt uppträda för de anspråks skull man ställer på sig sjelf; jag tillåter mig dock att göra det för att belysa min ståndpunkt och äfven inlägga mitt ringa ord i frågan.

Man har många gånger, ehuru icke offentligt utan mellan enskilde, sagt, att förr sökte man skaffa sig större inkomster och nu billiga lefnadskostnader. Det är mycket sant: fordom gick tullpolitiken mera uteslutande ut på att skaffa staten inkomster, men det var under en så kallad landsfaderlig regerings omvårdnad, och då stod folket under detta välvilliga förmynderskap, men handlingskraften, den var också på det ekonomiska området förlamad; nu deremot sträfvar man efter att kunna köpa så billigt som möjligt, och man gör det därför, att folket är mer moget för och vandt vid sjelfverksamhet samt till myndig ålder kommet, och tillika därför att man vill bereda åt arbetarebefolkningen mer likställighet med öfriga samhällsklasser och med andra länders arbetare.

För min del kan jag ej vara med om den föreslagna spanmålstullen af många skäl, men hufvudsakligen därför att jag är jordbrukare och aktar detta yrke högt, anser det såsom vår moder-näring och vill icke neddraga dess betydelse, såsom en meningsfrände, hvilken sökte bortdeducera densamma. I en stor del af landet har det nuvarande tullsystemet bidragit till att införa en intensiv skötsel af jorden och framkallat grenar af jordbruket, som förr icke voro till finnandes. Det är min öfvertygelse, att genom tulls åsättande dessa grenar af hushållningen skulle försummas och tillbakasättas, och ett extensivt brukningssätt i stället åter inträda. Men detta vore till obotlig skada för det svenska jordbruket i dess helhet, och det kan jag ej vara med om.

I en sak vill jag gifva protektionisterna rätt, nemligen, att om de nu skulle lyckas få tullsatser beslutade, och systemet blefve genomfördt efter deras önskan, detta antagligen skulle fortare, än någon anar, göra slut på den obehagliga striden mellan ifrå-gavarande olika meningar, i det att sådana oerhörda förluster deraf skulle följa, att skyddssystemet skulle göra sig omöjligt, snart falla, och det fria varuutbytet åter inträda. Men vi hafva icke råd i detta land att föra en vacklande tullpolitik eller att på grund af teoretiska deduktioner öfvergifva det system, under hvil- ket landet länge lefvat lyckligt och med framgång arbetat. I det afseendet ber jag att få påpeka något, som antagligen en hvar annars vet, att de förluster, som landet gjorde vid införandet af nuvarande tullpolitiska system, voro oerhörda, ehuru de på

samma gång voro nödvändiga, då det gamla systemet visat sig ohållbart. Icke kan det väl gå an att med en stor sudd, på enskildt initiativ samt utan allsidig utredning och utan förutgången uppsägning af handels- och sjöfartstraktater, utplåna nuvarande tullsystem. Det gör mig ondt att nödgas i ett afseende uppträda mot meningsfränder i denna fråga, men jag kan nu icke underlåta att beklaga ett uttryck, som i går afton fälades af en talare från Norrland, att talaren ej hade något mot, att man exporterade en fjerdedel af våra arbetare. Det är dock att gå för långt i konsekvens. Det erinrar om det förr i Göteborg gängse uttrycket: »låt oss exportera vår svenska matjord». Jag kan ej gå så långt; dertill sätter jag det svenska jordbruket allt för högt, och jag beklagar att ett sådant uttalande egt rum, samt hoppas att det icke varit så menadt som orden föllo.

På grund af så väl det ena som det andra, hvilket i Kammarren blifvit anfördt, af det fria varuutbytets vänner, anser jag mig böra nedlägga min röst för afslag på Utskottets hemställan.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdet fortsättande kl. 7 e. m.

Herr Rääf: Då angående denna fråga så många upplysande och öfvertygande skäl från båda sidor blifvit framförda, anhåller jag endast få nämna, det jag kommer att aflemna min röst för Utskottets förslag. Jag gör det i fullaste öfvertygelse att man derigenom icke gynnat några få på det större flertalets bekostnad. Jag huser äfven den orubbliga öfvertygelsen att, om man skyddar det svenska jordbruket och den svenska industrien mot öfvermäktig utländsk konkurrens, det äfven skall blifva till gagn för de fleste af landets inbyggare och icke minst för arbetarne. Vinner detta förslag Riksdagens bifall, och ett praktiskt förslag framläggas för användande af de genom lifsmedelstullarne inflytande medlen till arbetarnes bästa, skall jag med glädje omfatta detsamma. Jag yrkar således bifall till Utskottets förslag.

Herr Lithander: Äfven jag ber att med några ord få angifva min ställning i denna fråga. Jag anhåller då att få yrka bifall till Utskottets förslag, och jag gör det på grund af en liflig öfvertygelse om, att den föreslagna tullen på spanmål icke skall kännas betungande för någon och i hvarje fall ej åstadkomma något så betydligt fördyrande af brödet, som man försökt från många håll göra troligt. Deremot hoppas jag, att detta lilla tullskydd skall, om det ock icke kan helt och hållet hjälpa, dock i någon mån mildra och aflägsna den fara, hvori vår tryckta moder-närning för närvarande sväfvar. Derjemte är jag lifligt öfvertygad om, att, trots det motstånd man ännu gör, regering och Riksdag dock förr eller senare *måste* öfvergifva frihandelssystemet, såsom icke varande för våra förhållanden nyttigt eller hållbart, och hvarför då icke göra det så godt först som sist. Vidare uppskof kan

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
omaien span-
mål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)*

endast tjena till att förvärva det beklagliga tillståndet, hvilket regan nu gått allt för långt, då man vet, huru större delen af landets jordbrukare icke äro långt från ekonomisk ruin. Icke stort bättre är förhållandet med köpmännen, om man undantager de större handelshus, hvilka endast sysselsätta sig med import af lyx- och öfverflödsvaror och sålunda ockra på svenskarnes benägenhet för allt utländskt dylikt. Äfven tror jag mig kunna med säkerhet förutsätta, att största delen af de svenska industriidkarne hafva det ganska bekymmersamt.

Till de herrar, hvilka framhållit nödvändigheten af att vid denna frågas afgörande taga hänsyn till arbetarne, får jag säga, att jag med största villighet går in på denna åsigt, men endast skiljer mig från dem i afseende på sättet för arbetsklassens understödjande. Ty enligt min uppfattning är främjandet af de svenska näringarne, industrien och arbetet på alla områden det rätta sättet att förbättra arbetarens ställning.

Herr Nyström: Det är icke tanken på att för min åsigt vinna en enda röst, som förmått mig att nu uppträda och i korthet framställa densamma, utan det är blott för att gifva min ställning till känna. Jag anser det vara min skyldighet att göra det; ty då man i Bevillnings-Utskottet hört hvad der förekommit för och emot de föreslagna tullarne, och nu i sju år bevistat Riksdagen, är man icke försvarad med att underlåta att öppet tillkännagifva sin ställning och dertill äfven gifva skäl för densamma. Jag har icke heller förut hvarken i Kammaren eller Utskottet yttrat ett ord i frågan och äfven från den synpunkten må det icke förtyckas mig, att jag nu tager tiden i anspråk.

Efter noga öfvervägande af de skäl, som i brochyren och tidningar samt af Riksdagens ledamöter anförts mot och med, har jag kommit till den åsigten, att öfvervägande skäl tala för ett öfvergifvande af det 30-åriga frihandelssystemet. Näringarne, jordbruket och industrien fordra verkligen skydd. Sveriges läge i nordligaste delen af Europa med ett hårdt klimat påkallar sådant, äfvenså den knappa penningtillgången. Penningar äro här snart sagdt dubbelt så dyra som på kontinenten. Det är icke möjligt för landet att under sådana förhållanden täfla med de stora kulturländerna.

Endast från den synpunkten har jag kommit till den åsigten, att vi icke kunna uthärda i täfingen, utan att skydd beredes. Jag röstade därför mot den franska handelstraktaten, jemte många andra representanter från landets nordligaste trakter, och jag har röstat för införandet af tull, då frågor derom förevarit. Jag ser mig därför tvungen, oaktadt jag såsom norrländing, som äfven bör bevaka Norrlands rätt och bästa, möjligen kunde böra vara emot tullskydd, att biträda hvad Utskottet nu föreslagit. En talangfull talare yttrade under gårdagen å Norrlands vägnar mycket behjertansvärda ord, men jag anser mig ej solidarisk med honom eller bunden att utan reservation godkänna allt hvad han yttrade. Han framhöll bland annat, att för Norrland trävarurörelsen och frihan-

delssystemet vore af afgörande vigt samt tycktes lägga föga vigt på jordbruket. För att visa att Öfre Norrland, nemligen Norr- och Vesterbottens län, icke stå i samma ställning till förevarande fråga som Vesternorrlands län, har jag gjort utdrag af officiella uppgifter, ibland annat hushållningssällskapens sammandrag för 1882, hvaraf synes, att Norrbotten och Vesterbotten då behöfde anskaffa obetydligt säd, endast omkring 30- å 40,000 tunnor hvardera, då Vesternorrlands län, med icke fullt dubbel folkmängd mot Norrbottens län, erfordrade omkring 200,000 tunnor för sitt behof, detta beräknadt efter 15 kubikfot för hvarje individ. Jag finner det bedräfligt, att jordbruket i Vesternorrland så nedgått, att skördebeloppet skall vara endast omkring hälften, efter folkmängden räknadt, emot hvad det är i det nordligaste länet, hvilket antagligen är en följd af den öfverdrifna trävarurörelsen inom Vesternorrlands län. Jag har genom betraktande af förhållandena i de nordligaste länen kommit till den öfvertygelsen, att det icke vore lyckligt för landet, om man öfvergäfvade det med allt skäl såsom modernäring ansedda jordbruket och i stället vände sig till mera tillfälliga industrier, såsom trävarurörelse och annat dylikt. Huru det kommer att se ut i framtiden, kan man sluta sig till redan af norrländska skogskomiténs betänkande af år 1869, enligt hvilket mer än 2 millioner timmer utöfver hvad skogar med framtida bestånd ansågos tåla, öfverafverkades och försågades hufvudsakligen inom Vesternorrlands län, hvilket menliga förhållande sedermera vida förvärrats.

En sådan öfverdrifven årlig afverkning af skogen kan icke i längden bestå, och således ej heller den trävarurörelse, som nu existerar. Folket kommer då att drifvas från denna näring till jordbruket, och jag undrar, huru det då kommer att se ut, när jordbruket är försummadt, och penningar till förlagskapital icke finnas. — På denna grund och då således någon jämförelse icke kan ega rum mellan Vesternorrland och de nordligare länen med afseende på näringsförhållanden, samt, enligt min åsigt, hvarje län kan och bör producera åtminstone så mycket spanmål, som det behöfver, kan jag ej vara mot ett lämpligt tullskydd. De nordligaste länens sädesproduktion är, såsom jag förut antydtt, jämförelsevis ganska stor. Den utgör ibland i nordligaste länet icke mindre än $\frac{7}{8}$ af hvad som behöfves. Af hushållningssällskapets berättelse för 1882 framgår, att 1882 producerades mer än 230,000 tunnor säd i Norrbottens län. Beräknas årliga behofvet till 250- å 260,000 tunnor, inberäknadt utsädet cirka 30,000 tunnor, kommer man till en siffra af 30,000 tunnor, som under vanliga goda år måste importeras, samt cirka 10,000 tunnor tilläggas för i medeltal hvar femte eller tionde år återkommande missväxt, till omkring 40,000 tunnor årligen. Denna import skulle väl, om den föreslagna tullen blir verklighet, för det nordligaste länet medföra en ökad utgift af 80,000 kronor, för så vidt konsumenten drabbas af tullen, hvilket ej är bevisadt, men utgiften för länet komme dock att nedgå till omkring hälften, om, såsom jag antager och fordrar, tullen på ibland annat kaffe, som förnämligast drabbar arbetaren, nedsättes med minst hälften. Jag anser mig därför, såsom sagdt,

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Ports.)*

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)*

samt då hela landets välfärd synes sådant fordra, ej kunna protestera mot den föreslagna tullens införande. För öfrigt tror jag, att industri och jordbruk för sitt bestånd fordra det, ty öfver allt i landet befinna sig näringarne i lägervall, och jordbruket kan endast med svårighet kämpa sig fram. Vidare är det ju klart, att Sverige, såsom ett litet land, ej kan motstå den starka påtryckningen från andra stora länder, hvilka med sitt öfverflöd på kapital, lätta transportmedel och i följd deraf utvecklade industrier göra hvarje täflan nästan omöjlig. Dertill kommer denna öfverdrifna införsel af till stor del öfverflödiga lyxartiklar. Det är dessutom, enligt min tanke, olyckligt att vi fortfara med en årlig underbalans af 50 à 70 millioner kronor, oakadt vårt skogskapital årligen förminskas i hög grad. Det var icke så för mer än tio år sedan; då gick det ungefär i hop, men sedan frihandeln blef rådande, har handelsbalansen ständigt varit till vår nackdel. Jag undrar, huru en enskild person skulle kunna reda sig, om han, såsom staten nu gör, importerar vida mera än han utan skuldsättning kan betala; han skulle för visso nödgas göra bankrutt. För staten skola följderna icke heller uteblifva; ett större samhälle kan visserligen hålla ut längre, men slutresultatet blir ändå alltid så godt som bankrutt.

Hvad som i förevarande fråga förvånar mig mest är, att arbetarne på möten och vid andra tillfällen med afgjord bestämdhet uppträdt mot de ifrågasatta tullarne. Jag för min del har kommit till den öfvertygelsen, att det är till arbetarens sanna väl om tullen införes, äfven om den i början skulle verka fördyrande på lefnadskostnaderna. Jag vill söka visa detta genom ett exempel från de nordliga länen. Om jag der, sedan jordbruket eller sågverksindustrien icke längre bär sig, utan måste mer eller mindre nedläggas, skulle fråga arbetarne: viljen I stanna kvar vid jordbruket eller sågverksrörelsen, hafva jemn sysselsättning och en daglön, men med en minskning, motsvarande den på hvar och en belöpande tullumgålden, så är jag säker, att de flesta arbetare skulle säga ja dertill, hellre än att låta utländingen få utföra arbetet och köpa förnödenheterna på billigaste marknad. Att hänvisa arbetarne, då de ej längre hafva penningar eller sysselsättning, till att köpa sina förnödenheter på den billigaste marknaden, är rent af ett hän. Vissa frihandlare äfven i den nordligaste delen af riket kunna ej heller påstå, att det nu är bättre bestämdt än förut, då lefnadsförnödenheterna voro vida dyrare. Arbetsförtjenst under en eller annan vecka för en arbetare uppväger mer än väl ifrågasatta tullar. Men sysslolöshet förorsakar att arbetaren ej kan köpa det billigaste. Jag har därför, ehuru stående i nära förhållande till många arbetare, förfäktat den åsigten, att det är i arbetarnes sanna intresse, att en tull sådan som den föreslagna införes.

Vidare ber jag att få säga några ord med anledning af att det blifvit antydt, att Norrland måhända, med anledning af de gåfvor och understöd, det förut fått eller möjligen i framtiden kunde få, borde med beredvillighet gå de önsknigar till mötes, som uttalats

af landsmän från de sydligare provinserna. Jag har ej någon kunskap om, huru mina kamrater från de nordliga länen komma att rösta eller om de i det nämnda hänseendet låtit sig påverkas, hvilket jag ej tror. På mig hafva dessa betraktelser ej inverkat. Jag låter mig ej af dylikt rubbas från den öfvertygelse, hvartill jag efter moget öfvervägande kommit. Jag viker hvarken för det ena eller andra, icke för hotelser, som möjligen kunna framställas om följderna af en vägran att gå förslaget till mötes, eller tvärt om, ej heller gör jag detta såsom en skyldig tacksamhetsgärd för hvad man gjort oss. Ty hvad det angår, har landet norr om Ängerman-elfven, mer än tredjedelen af rikets vidd, under de senare 40 åren ej åtnjutit mer än tillsammans högst en och en half million kronor för vägförbättringar och dylikt, under det att samma landsdel för sin $\frac{1}{15}$ af rikets folkmängd fått deltaga i de 2- å 300 millioner, som statens jernvägar kostat. Jag är därför icke otacksam, tvärt om erkänner jag villigt det tillmötesgående, Riksdagen i många hänseenden visat öfre Norrland, ehuru det ej varit annat än i obetydlig grad.

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)*

Slutligen vill jag säga, att jag ej tror att denna nordligaste del af riket skall egoistiskt motsätta sig hvad för landet i dess helhet kan vara nödigt, äfven om erforderliga åtgärder skulle medföra uppoffringar. På samma sätt måste den enskildes, om äfven berättigade intresse vika för det allmännas, och jag kan därför ej annat än yrka bifall till hvad Utskottet i den föredragna punkten hemställt.

Friherre von Essen, Fredrik: Det är säkerligen många med mig, som med stort intresse åhört de sakrika yttranden, som i denna fråga blifvit afgifna både å ena och andra sidan. Och vill man erkänna sanningsenligt, huru saken står, måste man taga hänsyn till skälen från båda sidor och gifva sitt omdöme öfver de skäl, som blifvit andragna, och då måste man erkänna, att de äro af den beskaffenhet, att, om de vägas samvetsgrant mot hvarandra, det är svårt att fälla sitt omdöme om saken och att säga, på hvilken sida de bästa skälen ligga.

Jag skall icke tillåta mig att ingå i djupsinniga statsekonomiska betraktelser, äfven om jag skulle tilltro mig hafva någon förmåga dertill. Men jag anser mig skyldig att för Kammaren meddela de hufvudskäl, hvarpå jag grundar den åsigt jag har.

Jag tror, att alla i denna Kammare måste medgifva, att vi i vårt land, till följd af dess klimatiska förhållanden, jordmän och korta arbetstid m. m., måste producera vår spanmål dyrare än flera af de mera gynnade nationerna; och att särskildt Ryssland och Nordamerika hafva visat, att de i det fallet ega förmåga att förse Europa med spanmål till så lågt pris, att vår produktionskostnad icke kan ställa sig så lågt. Det är en fråga, som är mycket ontvistad, huru stor produktionskostnaden är för 1 tunna höstsäd och med siffror är det mycket svårt att bevisa detta, därför att faktorerna vexla så mycket på olika orter. Jag har dock haft tillfälle att samtala med sakkunniga personer och med ett stort

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
omolen span-
mål.*

(Forts.)

antal jordbrukare i skilda delar af landet och de hafva sagt mig, att det pris, som för närvarande kan erhållas för deras höstsäd, nått och jemnt betäcker deras arbetskostnad med räntor på inventarierna, men att det icke räckt till för att betala räntor på jorden efter de kalkyler, som de sjelfve gjort. Af deras utsago är det således tydligt, att för dem, som hafva räntor att betala, det nuvarande priset är ganska olyckligt. Till följd af detta förhållande, och det är ett förhållande, som man väl torde kunna antaga vara ungefär detsamma öfver hela landet, sedan kommunikationerna blifvit så ordnade, måste man antaga, att andra länder kunna erbjuda höstsäd så billigt, att vi icke kunna konkurrera. Följden häraf måste blifva den, att vårt odlande af höstsäd måste allt mer och mer aftaga. Odlå vårsäd! säger man. Det har en ärad talare redan omnämnt, huru det skulle ställa sig i sådana orter, der man *måste* hafva höstsäd. På viss jordmån är råg och potatis det, som går bäst, t. ex. i Småland; och dessutom för att begagna sig af gräsodling måste det vara höstsäde, ty det går icke väl att så gräs efter vårsäd. Derfor är det nödvändigt att begagna sig af höstsäd. Men när det icke lönar sig så mycket, att man får igen mera än jemnt och nått produktionskostnaden och intet nämnvärdt derutöfver, blir det ju nödvändigt att inskränka sig till det minsta möjliga odlandet af höstsäd, och resultatet deraf blir för jordbrukaren allt mer och mer förlustbringande. Följden af detta blir ett missförhållande, eller att landet till slut icke kan föda sina invånare, utan att man måste lefva på importerad vara till en stor del; och det måste man medgifva, att detta är ett olyckligt förhållande. Vi kunna komma i den ställning, att vi icke kunna importera i brist på varor att betala med. Det må hafva varit ett misstag, att man någon gång slog sig ned med jordbruk i detta land, emedan man hellre borde hafva begagnat sig af andra näringar, som varit mera passande för landets förhållanden. Jag vill dock icke gå så långt, som den talare, hvilken berörde detta ämne; ty jag tror, att han står ensam i den åsigten, att man ännu icke får kalla jordbruket vår modernäring. Våra skogar och öfriga produkter kunna vi exportera, men icke vår jord, och då böra vi väl också ställa så till, att hon kan föda oss.

Men jag tänker närmast på det förhållande, att de stora länderna hafva förklarat sig villiga att acceptera sädestullar. Jag lemnar derhän, om vi äro visare än dessa vida större nationer. Men dessa, som bo under vida gynsammare förhållanden, hafva alla tagit dessa tullar. Dertill kunde nu hafva funnits andra skäl, säges det, nemligen finansiella skäl, som gjort att de begagnat en skatt, som anses för den sämsta af alla, endast för att få penningar. Derom vilja vi icke tvista. Men det vill jag fråga: skulle vi anse oss handla klokare genom att icke tillgripa en utväg, som gynnar vårt jordbruk, när alla dessa stora länder gjort det? Det måste man väl medgifva, att när dessa stora länder besluta sig för så höga spanmålstullar, skulle följderna deraf för oss, om vi icke antaga liknande tullsatser, blifva, att vi, som lemna våra hamnar fria,

i första hand måste öfverösas af spanmål från de länder, som hafva öfverflöd på spanmål.

Om man vill medgifva, att en tullsats på spanmål borde bestämmas, blir frågan den att ställa den så stor, att det göres möjligt för jordbruket att få något öfverskott. Det möter dock stora svårigheter att bestämma siffran. Det rätta vore enligt min tanke att beräkna skillnaden mellan produktionskostnaden i de lyckligare lottade länderna plus fraktkostnaden och produktionskostnaden hos oss af höstsäd. Men det låter sig icke göra att exakt beräkna denna siffra, ty den beror på otaliga faktorer, som det är svårt att finna. Nu har man valt en siffra, som ju icke är så hög; och jag tror att den kan antagas lika väl som någon annan. Man har nu valt en siffra, som något så när öfverensstämmer men andra länders tullsats.

Följden af en sådan tullsats blefve, att priset komme att stiga jemnt upp med det belopp, som motsvarade tullsatsen. Detta högre pris skulle otvifvelaktigt komma sädesodlingen att utveckla sig, och detta skulle verka, att mera konkurrens uppstode i vårt eget land, och konkurrensen verka på priset, som antagligen därför ej skall bibehålla sig så högt.

Jag tror också, att de stora olägenheter, som man framställt skulle uppkomma och hvarom historien vittnat, aldrig hädanefter skola framtäda med en sådan kraft och ett sådan tryck, som förut varit fallet, då man sett att det var nödvändigt att vexla tullsatsen inom ett år, för att förhållandena i landet gifvo anledning dertill, helt enkelt därför, att då icke funnos ordnade kommunikationer, utan man nödgades gå till väga på så sätt, att de, som icke hade någon tillgång af producerad spanmål, måste tillhandla sig den från annat håll och låta frakta den på kärror. Derför fruktade man också, såsom herrarne nog påminna sig, förr i tiden ofta hungersnöd i vårt land; och för att värja sig mot en befarad hungersnöd måste hvarje kommun hålla sig med ett sädesmagasin för att kunna på förhand i händelse af nöd förse sig med spanmål; och för att vidmakthålla dessa magasin måste man pålägga kommunens invånare den tyngsta skatt genom att medelst tvångslån på befolkningen sprida varan från dylika magasin. Ty, om ingen hungersnöd uppstod och till följd deraf ingen spanmål frivilligt blef uttagen ur magasinet, nödgades kommunen att fördela det uppköpta genom tvångslån och gjorde det på den grund, att det var en kommunens allmänna angelägenhet, tillkommen för att vid behof skydda sig. Så var förhållandet då, och jag nämner detta blott såsom bevis på, huru man då nödgades att reglera förhållandena på helt annat sätt än nu. Nu hafva vi ju jernvägar, hvarigenom säd kan sändas till hvilken ort som helst. Och skulle det blifva hungersnöd, hvarigenom spanmålen fördyrades, vore det ju lätt att upphöra med tullen, så stode ju genast hela spanmålsmarknaden öppen.

Ehuru jag för min del visserligen anser, att denna fråga är högst vigtig och omfattande, kan jag dock icke medgifva, att den är den *största* och *vigtigaste* vi haft att behandla efter det nya

Ifrågasatt tull på vissa slags omalen spanmål.
(Forts.)

*Frågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.*

representationsskicket införande. Ty ett beslut i denna fråga kan ju ändras och rättas, hvilket t. ex. icke är fallet med en fråga om grundskatteafskrifning eller nytt härordningsförslag eller något dylikt; i dessa frågor kan ett en gång fattadt beslut icke rättas.

Hvad beträffar det förfärliga tryck, som denna tull skulle utöfva på arbetareklassen, får jag erinra derom, att tullsatsen ju är endast 2 kronor för omalen spanmål och 3 kronor 50 öre för mjöl per 100 kilogram. Jag hemställer till Kammarens ledamöter, huruvida man kan säga, att denna tullsats skulle trycka den arbetande klassen så förfärligt, helst då man ihågkommer, att priset på en tunna råg vexlat med 5 à 6 kronor. Tror man verkligen att, om den arbetande klassen kunnat uthärda denna prisvexling, dess ekonomiska tillstånd skulle rubbas genom den nu föreslagna tullsatsen? Med siffror kan man ju, såsom känt är, bevisa hvad som helst; och skulle den beräkning, som en reservant i Utskottet uppställt, hvarmed han velat visa, huru mycket den arbetande klassen får släppa till för en tullförhöjning eller för en prisstegring, tillämpas på en prisstegring af 5 till 6 kronor per tunna (som ju ej så sällan inträffar), så skulle den arbetande klassen långt före detta hafva varit alldeles utarmad eller också skulle den blifvit mycket rik genom prisnedsättningen. Jag tror dock icke, att effekten af dessa prisvexlingar visat sig hafva varit sådan som den af reservanten blifvit framställd; och i beräkningen af denna effekt ingå så många olika faktorer, att den svårigen kan bedömas. Genom de höjda spanmålsprisen blir det rikare tillgång på arbetsförtjenst, och min åsigt är, att — hvilka skälen härtill än må vara — arbetarebefolkningen under de höga prisen icke är sämre lottad än under de låga prisen.

Jag vill icke längre upptaga Kammarens tid, då det sagda må vara nog att angifva min ståndpunkt. Jag har bestämt min åsigt i frågan och jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Wærn, Leonard: Då en så långvarig och uttömmande öfverläggning redan förevarit, vill jag inskränka mig till att med några ord angifva de hufvudsakliga skäl, hvarå jag grundar mitt votum i förevarande viktiga fråga. Dessa skäl äro i korthet följande:

Enligt min öfvertygelse kan det betryck, hvaraf svenska jordbruket nu lider, icke i väsentlig mån lindras, än mindre afhjelpas genom de föreslagna spanmålstillarne. Detta betryck härleder sig nemligen från många andra, samverkande orsaker, hvilka icke stå i närmare samband med tullagstiftningen. Men som detta är ett allt för vidlyftigt kapitel, vill jag nu ej vidare derpå inlåta mig.

Så länge inom landet ej produceras tillräckligt för behöfvat af vissa sädeslag, som nu äro i fråga att beläggas med införselstull, vore det lika orimligt som orättvist att förvägra dem, som för sitt lifsupphålle behöfva köpa dessa varor, att från utlandet fylla sina behof, och det till sådant pris, som kan betingas utan någon

som helst prisförhöjning till förmån för de inhemska produc-
terna.

Om inom tullagstiftningens område någon grundsats skall kunna fasthållas, så är det *den* — visserligen endast negativa, men dock fullt giltiga — »att ej genom tull å lifsförnödenheter fördyra lefnadskostnaden för de obemedlade samhällsklasserna».

Det må för öfrigt, i afseende på tullskydd i allmänhet för inhemska näringar, gerna medgifvas, att någon princip för denna lagstiftning ej kan uppställas. Säsom grund därför gäller endast hvad för särskilda tider och förhållanden kan anses vara klokt och för samhället gagnande; och derom lära väl meningarna alltid komma att blifva delade.

Jag yrkar afslag å betänkaudet.

Herr Burenstam: Med anledning af hvad som nu i denna fråga yttrats ber jag att få förena mig med de talare, som yrkat afslag på Bevillnings-Utskottets betänkande.

Herr Claëson: På de skäl, som jag vid senaste riksdag angaf och hvilka blifvit under nu pågående diskussion ytterligare utvecklade, i främsta rummet af den förste ärade talaren under gårdagen och derefter af flere andra, anser jag de föreslagna tullsatserna innebära en synnerligen orättvis och oklok beskattning, egnad att utgöra ett palliativ, ett möjligen läskande och lugnande, men ingalunda botande läkemedel för de ekonomiskt sjuke bland de store och halfstore jordbrukarne, men tillika att bringa skada, smärta eller ovilja till nationens flertal och särskildt de små i samhället, de må nu heta jordegare, säsom i min hemort i allmänhet är fallet, eller icke.

Här har framhållits provinsen Norrland, säsom man älskar att benämna denna af många provinser bestående landsdel, säsom den, hvilken egentligen skulle känna trycket af den nya skattebördan, men man har då glömt den till både ytvidd och folk-mängd ej obetydliga provins, som sändt mig till Riksdagen och hvilken, om jag undantager dess sydliga del, skall känna detta tryck lika svårt som Norrland.

En ärad talare under gårdagen var i tillfälle att nämna, hvilka stora kvantiteter spanmål och mjöl, som tillförts Jemtland de senare åren. Jag kan icke framlägga några siffror, men jag, som bor tätt invid den förnämsta farleden till Öfre Öster-Dalarna, har högeligen förvånat mig öfver de gigantiska förråd af mjöl, som under sistlidne höst tillförts denna trakt. Dervid hafva trängt sig på mig två reflektioner: Dessa ofantliga förråd tillföras hufvudsakligen mindre bemedlade, och kan det vara rätt att fördyra dessa för den fattige så kärkomna och viktiga mjölsäckar med omkring 3 kronor säcken. Efter sista riksdagen har jag af de mindre bemedlade bland befolkningen i min bygd förnummit de varmaste uttryck af tacksamhet och glädje öfver tullfrågans utgång förra året, men tillika mycken oro att frågan skulle vid innevarande riksdag få en för dem mindre lycklig utgång. Jag har ansett det

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)*

tillhöra min representantpligt att låta Kammaren få ett svagt återljud af dessa glädjes- och orosyttringar, som, mer eller mindre starkt, nog hafva sin motsvarighet öfver hela riket, så väl i städerna som på landsbygden.

Under gårdagen uppdrogos här mörka taflof öfver jordbrukarnes i Östergötland ekonomiska betryck. Många konkurser o. s. v., hvilket onda man, i full öfverensstämmelse med hvad som skett vid hvarje kris under de sista trettio åren, tillskref frihandeln, oakadt, enligt min på mångåriga noggranna iakttagelser grundade erfarenhet, frihandeln har ytterst ringa del deri. Det är då angenämt för mig att kunna framlägga en tafva med ljusare dagrar öfver verkningarne af senare årens lägre spanmålspris.

Då jag för 10 år sedan kom till Dalarne, lefde allmogen nästan uteslutande på bröd af hafre och blandsäd. Prisskilnaden emellan dessa sädesslag och rågen var för stor för den fattiga befolkningen. Rågen har nemligen under denna tid och således midt i frihandelsperioden der sålts för ända till 24 kronor tunnans. Nu, när prisskilnaden mellan hafre och råg är ringa och någon gång ingen, köper allmogemannen rågmjöl och gifver sitt i allmänhet ej stora förråd af hafre åt hästarne och, om den der nu uppspirande, för provinsen så viktiga mejerihandteringen vinuer utbredning, är det godt att kunna använda möjligen blifvande öfverskott af hafren till de hittills illa födda korna.

Ovedersägligt synes mig, att på de senare åren i bygderna deruppe den föga bemedlade befolkningen ådagalagt både förmåga och håg att på ett mera tillfredsställande sätt än förut fylla lifvets nödortf genom bättre bostäder och bättre kost. Detta är ett framåtskridande, åt hvilket vi nog alla glädja oss och som vi gerna vilja befordra, ty det är den naturliga och nästan nödvändiga grundvalen för ett sundt framåtskridande äfven på det intellektuella området. Jag fruktar att, i fall spanmålstullar nu skulle beslutas, en återgång i viss mån från de af mig omnämnda lyckliga förhållanden deraf blefve en följd. Vi veta, att det är svårare gå tillbaka från en bättre till en sämre ställning, än att nöja sig med en sämre, om man aldrig varit i den bättre. Sådant alstrar lätt missnöje och, mine herrar, jag tilltror mig ej att kunna säga till de missnöjde: »Visen icke missnöje, ty I hafven ej fog derför».

Jag ber att på det varmaste få förorda afslag på Utskottets hemställan.

Detta anförande framkallade åtskilliga bifallsyttringar.

Friherre Åkerhielm: Om jag nu, sedan Kammarens öfverläggningar så länge fortgått, tillåter mig att begära ordet, så finner jag en ursäkt derför och en anledning dertill i den omständigheten, att jag i denna strid emellan frihandlare och protektionister uppträder, att jag så må säga, såsom mellankommande part. Med den omsorg, hvarmed den svenska lagstiftningen alltid skyddar tredje mans rätt, torde det icke vara förmätet att begagna den och ej be-

finnas annat än i sin ordning, att den, som icke längre kan vidhålla de under hans första riksdagstid allt allmänne omfattade grundsatser — äfven de från utlandet importerade — hvilka redan under de gamla ständsriksdagarne långsamt men säkert tillvunno sig gehör och sedan den tiden hos oss alltjemt varit afgjordt förhärskande; att, säger jag, den, som numera icke längre kan bestämdt låta räkna sig till detta läger och lyda befallningarna derifrån, söker att, så vidt han förmår, öppet angifva de skäl, som bjuda honom att i detta ögonblick tänka annorlunda. Jag erkänner villigt att jag väl förstår och till och med uppskattar den ungdomsvärme, hvarmed de ännu i denna tid omfattas af dem, hvilkas lifsgerning det ju må erkännas hafva varit att försvenska dessa utländska frihandelsteorier hos oss, och hvilka äfvenledes må tillräknas förtjensten att hafva fört vårt lands industri framåt så långt, som under de senaste decennierna varit förhållandet. Det är därför icke utan betänkligheter och efter en ganska tung och svår pröfning, som jag, lärd af de senaste årens erfarenhet, kommit derhän, att jag anser den nuvarande ställningen sådan, att den måste vägas *särskildt* för sig, och vid detta vägande finner jag de nuvarande verkliga förhållandena tynga och tala mera än alla dessa satser, som dragas ur — låt vara vetenskapligt rigtiga — teorier.

Det är utom allt tvifvel, att äfven vårt land lider under ekonomiskt betryck och att vi arbeta under svåra förhållanden. Dag efter dag för med sig underrättelse efter underrättelse, slag på slag, manande till noggrann eftertanke och påkallande en ytterligare pröfning af hållbarheten i hvarje särskildt fall af det system, som under en följd af år varit det rådande i vårt land.

Jag behöfver icke inför denna Kammare påpeka, hurusom ständigt tillbakagående prisfall för våra jordbruksalster följdriktigt leda derhän, att jordegendomarnes eller hemmanens nuvarande verkliga värde, och den siffra, som vid deras ovilkorliga försäljning en dag kan uppnås, står i ett helt annat förhållande till taxerings- och hypoteksvärdet än för blott några år sedan. Och den tidpunkt synes mig ej vara långt aflägsen, då vi torde få se hypoteksföreningarna hafva att bevaka sin rätt ytterligt nära intill den uppnådda försäljningssumman. Är nu detta sant, och är den svenska jorden skuldsatt, visserligen icke till mer än hvad den förut väl kunnat bära, men i allt fall så mycket som den nu tål vid, ja då, mine herrar, då låter jag teorierna maka åt sig. Och är förhållandet vidare sådant — om vi se icke blott till den lilla föreliggande tullsatsfrågan, utan till den stora, den *sociala* frågan, hvars bistra anlete hungrikt skymtar fram bakom den förra — är förhållandet sådant, att den icke jordegande, icke besutna befolkningen ropar på *bröd*, och — sin rättskänsla likmätigt — på bröd för *arbete*, då måste också arbete på något sätt kunna lemnas den. Är vidare förhållandet sådant, eller blir det en dag sådant, att den nu besutna delen af landets befolkning kan löpa fara att få lemna hus och gård, så tror jag nog, att gård och hemman stå kvar och få andra egare ur arbetarens, kapitalistens eller må hända utländingens led, men under detta ombyte af individer inom arbets-

Ifrågasatt tull på vissa slags omalen spanmål.
(Forts.)

Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)

gifvarnes klass är det *arbetaren* som lider, och därför finner jag det vara berättigadt och i *hans* intresse nödvändigt att, på det icke rubbningen må gå fortare än önskligt är, se till att hårda tider få sin egen lag, och att icke de strängt utdragna konsekvenserna af frihandelsteorierna få gälla ovilkorligt och i alla tider.

Jag skulle således redan ur den nu antydda synpunkten vara minst sagdt tveksam, om icke jag borde besluta mig för tullskyddsvännernas mening. Ser jag nu vidare till förhållandena i utlandet, kan jag icke annat finna och ej bättre förstå, än att i den kamp, som nu pågår — och sådant lär oss äfven historien från det grekiska statssystemet i forntiden — de europeiska staterna, äfven de numera relativt till den stora världshandeln, börjat blifva små. Vål vore om de kunde sluta sig samman till gemensamt värn för sina intressen. Kunde någon säga mig att Europa vore moget för en europeisk tullkonvention, att ett europeiskt fullsystem en dag kunde komma att göra sig gällande, då skulle jag ej vilja här tillråda en återgång eller binda vid förhållanden, öfver hvilka vi en dag kunde komma att sörja. Men då jag ej kan anse en sådan sakernas ordning sannolik och i allt fall ej vågar vänta derpå, så nödgas jag se uteslutande på de rent svenska förhållandena, och då tror jag att äfven vi svärligen kunna underlåta att i den rådande kampen följa den väg, som beträds af de stora kulturfolken, ihågkommande den gamla regeln: man måste tjuta med ulfvarne.

Det är sant, på sätt en uppmärksamt åhörd talare yttrade i går afton: icke köpa vi utlandets varor för penningar, utan vi byta vara mot vara.

Men jag frågar Er, mine herrar, med hvilka varor är det väl vi tillbyta oss de utländska varor vi importera? Är det männe med exporterade svenska alster? Jag tviflar derpå. Jag tror icke att vårt jern, vårt trä, vår spanmål och alstren af vår magra industri förslå, utan att vi dit också lägga de der tryckta papperen med till en del tryckta och till en del skrifna namn, som för ögonblicket lätta Riksbankens bekymmer att hålla guldvalutan uppe, men som för framtiden binda oss, de som komma efter med anspråken på framtida guldvaluta på ett till äfventyrs ödesdigert sätt. Jag tror att den fortsatta skuldsättningen börjar gå derhän, om man ser till ej blott statens och hypoteksinrättningarnas utan ock till städernas och de enskilda kreditbolagens, att det är på tiden att svensk man begynner se sig för, huru långt han binder barn och barnbarn.

Det är nödvändigt, att vi söka hvarje skydd mot denna guld- dragning på framtiden i stor skala och mot att svensken gifver sig in på de utländska vanor, dem hans otacksamma jord och hans lands hårda klimat ej tillåta honom efterhärma. Jag kan icke bättre förstå, än att ett sådant skydd i detta ögonblick bjudes oss, ett skydd för Riksbankens tillgång på guldvaluta, ett skydd mot guldutströmningen till utlandet. Jag måste erkänna, att det bjudes oss under en tid af säregna förhållanden, och det är endast dessa alldeles särskilda förhållanden, som tillåta mig att rösta för

ett beslut, som torde, i händelse det går igenom, blifva fattadt med en högst fåtalig majoritet. Sadant är alltid beklagligt.

*Ifrågasatt tull
på vissa slags
omalen span-
mål.
(Forts.)*

Under anhållan om ursäkt för det jag så länge upptagit Kam-
marens tid, ber jag till sist att, då jag finner mig ännu ega Kam-
marens öra, få påminna om de ord, den store finske skalden låter
segraren vid Jutas före drabbningen uttala till den unge läkaren:
»Tänk ut en sats, min herre, som gör mig för i morgon sjufaldt
värre, men hjälper mig i dag på mina ben». Jag vill att vi skola
»komma på benen» den dag i dag är och röstar i sådant hopp bifall
till Bevillnings-Utskottets utlåtande.

Vid slutet af detta anförande gifvo flere af Kammarens leda-
möter sitt bifall till känna.

Grefve Posse:

Som ännu många ledamöter funnos antecknade för erhållande
af ordet i föreliggande fråga, och tiden var långt framskriden, upp-
sköts den vidare behandlingen af Bevillnings-Utskottets betänkande
N:o 1 till aftonsammanträdet.

Justerades ett protokollsutdrag för detta sammanträde; hvar-
efter Kammaran åtskildes kl. 3,10 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.